

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

FOTBALOVÉ NÁSILÍ

Autor práce: Ondřej Duka

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Místo studia: Příbram

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Dr. Štefanu Danicsovi, Ph.D.,
za rady, připomínky, metodické vedení práce a poskytnuté materiály.

Děkuji i nrap. Bc. Jiřímu Holinkovi za poskytnuté materiály a
prap. Bc. Michalu Kováčovi za pomoc při zajišťování literatury a odbornou pomoc.

ABSTRAKT

DUKA, O. *Fotbalové násilí: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. Vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Klíčová slova: Fotbalový divák, fotbalový fanoušek, ultras, hooligans, rowdies, bezpečnost na stadionech, veřejný pořádek, prevence fotbalového násilí.

Bakalářská práce analyzuje aktuální projevy fotbalového násilí. A přibližuje možnou typologii fotbalového fanouška a snaží se ukázat rozdíly mezi postavením diváka fotbalových utkání od skupin ultras, hooligans a rowdies. V práci je popsán vývoj bezpečnostních opatření před a po změně legislativních norem a ochota začlenění vlastních opatření ze strany českých fotbalových klubů, včetně represivních prostředků. Empirická část v první fázi mapuje postavení klubů k otázce bezpečnosti a druhá část mapuje vnímání fotbalového násilí ze strany diváka. Součástí práce je dotazníkové šetření, mapující pocit bezpečí diváka na fotbalovém utkání a navrhované řešení pro efektivnější boj proti fotbalovému násilí.

ABSTRACT

DUKA, O. *Football violence: Thesis*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. (College of European and Regional Studies), 2016. Thesis supervisor doc. Ing. Dr. Stefan Danics, Ph.D.

Keywords: Football spectator, football fan, ultras, hooligans, rowdies, security in stadiums, public order, preventing football violence.

The thesis analyses the current manifestations of football violence. It clarifies a possible of football fan and tries to show the differences between the position of the spectator of football matches from groups of ultras, hooligans and rowdies. The work describes the development of safety measures before and after the change of legal standards and the willingness of its own integration measures by the Czech football clubs, including repressive means. In the empirical part in the first phase the approach of clubs to the issue of security and in the second part the perception of football violence on the part of the viewer have been mapped. The work includes a questionnaire survey, mapping the feeling of safety of the viewer at a football match and proposed solutions for a more effective fight against the football violence.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíle a metodika bakalářské práce.....	9
2 Základní pojmy	10
2.1 Subkultura a Fotbalová subkultura.....	10
2.2 Fotbalový divák.....	11
2.3 Fotbalový Fanoušek	11
2.4 Ultras	12
2.5 Hooligans, Rowdies.....	13
2.6 Divácké násilí.....	14
3 Vznik fotbalu.....	16
3.1 Fotbal v Anglii.....	17
3.1.1 Teddy boys	17
3.1.2 Mods, Rockers	18
3.1.3 Skinheads	19
3.1.4 Hooligans	19
3.2 Evropští Hooligans	21
4 Hooligans v Čechách.....	22
4.1 Neorganizované fotbalové chuligánství	22
4.2 Moderní fotbalové chuligánství.....	23
5 Místo a úloha fotbalových klubů.....	26
5.1 Fotbalová asociace České republiky	26
5.2 Česká nejvyšší fotbalová liga	27
5.3 Odpovědnost fotbalových klubů	28
5.4 Postoj fotbalových klubů k novele zákona č.115/2001 Sb.....	31
6 Místo a úloha Policie České republiky.....	34
6.1 Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem a PČR.....	35
6.2 Policie ČR a veřejný pořádek.....	36
6.3 Policie ČR při konání fotbalového utkání	37
6.3.1 Neuniformované složky Policie ČR.....	37
6.3.2 Uniformované složky Policie ČR	38
6.4 Speciální pořádková jednotka.....	39
6.4.1 Struktura Speciální pořádkové jednotky	40
6.4.2 Technické vybavení Speciální pořádkové jednotky.....	41

6.4.3	Plnění úkolů SPJ při bezpečnostním opatření.....	42
7	Dotazníkové šetření.....	45
7.1	Dotazník	45
7.2	Vyhodnocení dotazníku.....	46
8	Navrhovaná opatření	54
	Závěr	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	SEZNAM PŘÍLOH.....	59

Úvod

Sport jako formu tělesné a duševní přípravy známe již z počátku lidských dějin. Snaha člověka zlepšovat se v loveckých a bojových disciplínách se postupem času proměnila ve sportovní disciplíny, ve kterých proti sobě soupeřili muži a měřili své síly. Tyto dovednosti položily základ pro první závodiště a podmínily vznik legendárních olympijských her, jakožto pramáti všech závodíšť a kolbišť a určily první pravidla veřejného zápolení. Disciplíny jako hod oštěpem, běh, hod diskem, skok do dálky, pankration, zápas a box vycházely z válečného umění a tužily nejen tělo, ale i ducha bojovníka.

Každý z těchto mužů, vzorů síly těla i ducha, měl v davu přihlížejících své sympatizanty, někoho, kdo mu fandil a byl ochoten hájit čest svého sportovce proti cti ostatních rivalů, někoho, pro koho byl vzorem a modlou. Někoho, kdo upínal své naděje a vzíval jméno udatného bojovníka na tribunách sportovišť.

Ani dnes tomu není jinak. Každý ligový víkend zaplňují ochozy tribun natěšené davy lidí, kteří chtějí podpořit své novodobé hrdiny a být součástí vítězství svých klubů v boji proti protivníkovi. V některých případech však míra fandění přeroste ze slovních výměn až po fyzickou konfrontaci, kdy skalní fans, nám známí pod pojmem hooligans nebo rowdies, jsou schopni použít značnou míru násilí a za jeho použití dokázat převahu svého klubu na tribunách a mimo ně. V několika posledních letech se tento novodobý fenomén, který byl doménou převážně anglických klubů, exportoval i do ostatních zemí Evropy a stal se tak nedílnou součástí a zároveň hrozbou každého fotbalového utkání.

Základními otázkami, na které se tato práce zaměřuje, je několik. Jsou tito lidé, ti fanoušci, pro které je určen dnešní fotbal? Je násilí a použití pyrotechniky to, co chce fotbalový divák vidat? Je za násilí na tribunách odpovědný pořadatel nebo Policie České republiky?

Bakalářská práce je zaměřena na bezpečnostní rizika při fotbalových utkáních. Dále pak stavem před a po změně zákona o podpoře sportu o přítomnosti Policie České republiky na fotbalových utkáních a o bezpečnostních opatřeních přijatých jednotlivými kluby české nejvyšší fotbalové ligy.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je definovat pojem fotbalové násilí, rozlišit pojmy fans, ultras, hooligans a rowdies. Zároveň vymezit i divácké násilí, veřejný pořádek a opatření přijatá ze strany fotbalových klubů a Policie České republiky.

Bakalářská práce vychází z odborné literatury, literárních předloh spjatých s tématem fotbalového násilí, násilí na stadionech a řešení problematiky narušení veřejného pořádku. Vychází z právních norem upravujících postupy Policie ČR, postupy při narušení veřejného pořádku a legislativních norem tvořící pravidla pořádání sportovních akcí a veřejných shromáždění.

První část práce provede historický exkurz do dějin vzniku kopané až k prvopočátkům fotbalu jako subkultury v novodobé kolébce fotbalu v zemích anglické koruny. Bude se zde zabírat otázkou vzniku fotbalového násilí, exportu násilí do Evropských zemí a České republiky. Podrobněji se bude věnovat subkultuře české fotbalové scény a jejímu historickému vývoji.

Další část bakalářské práce je věnována postavení klubů naší nejvyšší fotbalové ligy při prevenci a řešení fotbalového násilí a násilí na stadionech. Postavení jednotky SPJ Praha, jako hlavní součásti Policie ČR při řešení narušení veřejného pořádku, spjatého s pořádáním kulturně sportovních akcí a doprovodných shromáždění. Základní mezník při eliminování násilí na stadionech je považována změna sportovního zákona, která pokládá jednu ze zásadních otázek celé práce a to, zda jsou české fotbalové kluby schopny a hlavně ochotny přijmout opatření a to i represivního charakteru pro zamezení diváckému násilí.

Součástí této části je dotazník, mapující postoj klubů nejvyšší fotbalové ligy ke změně sportovního zákona a navržených opatření. Dotazníky jsou předkládány převážně odborným pracovníkům a bezpečnostním technikům, zodpovědným za opatření při fotbalových utkáních.

V bakalářské práci je také formou dotazníku zjišťován postoj veřejnosti k problematice vnímání fotbalového násilí a ochota vybraného vzorku populace přizpůsobit se přísnějším pravidlům při konání fotbalových utkání na úkor osobních svobod jedince.

Bakalářská práce bude dále vycházet ze zkušeností členů Speciální pořádkové jednotky Praha a převážně z vlastních obrazových zdrojů, pořízených během studování této problematiky.

2 Základní pojmy

V první řadě se bakalářská práce bude věnovat základním termínům subkultura a fotbalová subkultura. Divák, fanoušek, ultras, hooligans a rowdies, další pojmy, které byly společně s fotbalovým násilím exportovány z Velké Británie do celého světa a určují tak postavení fotbalových diváků a jejich odlišný přístup k podpoře hry, klubu a mužstva a také vymezuje jejich postoj k diváckým výtržnostem.

2.1 Subkultura a Fotbalová subkultura

Subkultura je kultura specificky minoritní, subkultura je rozdílnou kulturou ve vztahu ke kultuře dominantní.¹ Termín subkultura se tak vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství.² Je to tedy kultura, která se samostatně vyvíjí bez vlivu majoritních společenských hodnot ve vztahu k úzké skupině populace, v pomyslném žebříčku postavená pod kulturu většiny společnosti. Subkultura vzniká ve skupině lidí se specifickými problémy, a jejímž výsledkem je specifický pohled na svět a majoritní společnost, provázená snahou odlišit se nejen na první pohled stylem oblékání, či účesem, ale i sociálním a politickým postojem k problematice širší společnosti. Může být tak segregována jako kultura výstřední a extravagantní, kterou vnímá majoritní společnost s pocitem strachu nebo naopak s pocitem fascinace.

Fotbalovou subkulturou je tak označeno veškeré dění okolo fotbalových utkání na stadionu a s děním bezprostředně svázaným s podporou, takzvaným fanděním mimo stadion. Podporu klubu a teamu nemusí lidé projevovat pouze v ochozech stadionů, ale i při dalších činnostech běžného života. Fotbal by byl bez kulis stadionů a fanoušků nepředstavitelný a navýsost nudný.³

¹ KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, str. 54

² SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 35

³ KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, str. 61

2.2 Fotbalový divák

Divák je pasivní pozorovatel, sledující hru fotbalovou nebo jinou pro pocit kulturního zážitku. Fotbalový zápas je pro diváka na stejné úrovni jako divadelní představení, protože i po jeho zhlédnutí odchází spokojen se silným prožitkem získaným z průběhu hry.⁴ Není nijak vyhraněn v podpoře určitého klubu a ani ho jiným způsobem komerčně nepodporuje koupí dresu a jiných předmětů. V zásadě se zajímá o fotbal a další sporty formou přenosů televize, zprávami nebo tiskem. Z pravidla nenavštěvuje sportovní kláně přímo na stadionu a ano, tak zcela sporadicky a bez zaujetí.

2.3 Fotbalový Fanoušek

Fotbalový fanoušek je pojem, zahrnující převážnou většinu osazenstva fotbalových tribun. Fanatismus vychází ze stejného obsahového smyslu jako fandovství. Oba pojmy mají základ ve snaze vyčlenit ze světského světa prostor a způsob jednání, které umožňuje člověku přesah k metafyzickému, záhadnému, přitažlivému.⁵ Lze tedy mluvit o tenké hranici mezi fandovstvím a fanatickou podporou klubu nebo hráče. Fandové podporují klub přímo na stadionu, podporou klubových barev koupí dresů, šál, čepic a dalších fragmentů, které vyjadřují příslušnost k danému klubu. Znají chóry, hymny a pokřiky a často se podílejí na tvorbě bouřlivé atmosféry při sportovních utkání. Pro tyto fanoušky je typický pohled „My“ (fanoušci klubu) a „Oni“ – jakožto fanoušci jiných klubů.⁶ Ve valné většině lze říci, že tento druh fanouška se nijak nepodílí na diváckém násilí ani jiném násilném chování.

⁴ SMOLÍK, J., *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing a. s., 2010, str. 153

⁵ KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, str. 34

⁶ ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, str. 96

2.4 Ultras

Jestliže je definice fanouškovství spjata s fanatismem, jsou pak fanatickými podpůrci klubů Ultras. Českým ekvivalentem Ultras jsou Vlajkonoši. Jejich hlavní ideou je absolutní podpora klubu. Vystihující je jedno z hesel Ultras Pražské Sparty: „Nic než Sparta!“ Ultras se účastní převážné většiny domácích utkání a podnikají organizované návštěvy venkovních utkání, tzv. výjezdy. Zcela přesně nelze určit, která ze společenských skupin lidí tvoří Ultras a vytvořit profil průměrného člena. Pojem Ultras začleňuje celou škálu občanů, převážně mužů širokého věkového rozpětí, všech sociálních vrstev. Nejsou zde výjimkou ani dívky a ženy, lze se dokonce setkat i s členy rodin v po sobě jdoucích generacích. Často podporují klub i v jiných odvětvích sportu. Nejčastěji v hokeji a futsale.

Ultras pojmají fandění jako poslání a svůj život podřizují klubu a fotbalu. Vytváří vlajky, transparenty, songy a choreo. Choreo představuje určité představení, scénu nebo výjev spojený s děním na fotbalové scéně či spjatých s protivníkem. Vytvářejí transparenty a podílejí se na průvodech, *příloha I*. Sportovní průvody a domácí část tribuny (kotel popř. End) jsou pro Ultras místem, kde se dopouští protiprávního jednání. Nejčastějšími delikty jsou používání pyrotechniky, maskování obličejů, drobné porušování veřejného pořádku a stickering. Násilné střety nevyhledávají, ale drobné potyčky jim nejsou cizí. Ve značné míře požívají alkohol jako součást celé fotbalové subkultury.

Příslušnost ke klubu a ke společenství Ultras se promítá také v módním spektru. Vedle tradičních značek Ben Lee, Ben Shermann se objevují značky Thor Steinar, Amstaf, Casual, Tablemaker, Bad boy a LaCoste. Častým motivem vyobrazeným na oblečení je zkratka A.C.A.B. (All Cops Are Bastards – všichni policajti jsou parchanti) nebo anagram 1.3.1.2., značící odpor k policii, jako k represivní složce politického systému a společenských a právních norem, regulující fotbalovou subkulturu.

U Ultras skupin se objevuje rasismus a především projevy xenofobie namířené k příznivcům jiných klubů⁷. Výjimkou jsou uzavřené smíry a družby. Nejdéle trvající družba v ČR je mezi Ultras Baníku Ostrava a Polského GKS Katowice, či Ultras AC Sparty Praha a FC Nitra.

⁷ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 119

2.5 Hooligans, Rowdies

Z anglického prostředí, v němž fotbalové chuligánství vzniklo, pochází vymezení některých základních pojmů, přejímaných i ve zbytku světa. Samotné slovo chuligán vzniklo v 19. Století v Londýně, zřejmě podle neadaptivní irské imigrantské rodiny jménem Hooligan či Houlihan a pojem chuligánství se začal užívat pro označení kriminálního či výtržnického chování.⁸ Lze se setkat i s výrazem Rowdies, značící téhož fotbalového výtržníka.

Hooligans patří do početnosti k nejmenší slupině, ale taktéž nejnebezpečnější. Jejich hlavní doménou je fotbal, ale hlavní prioritou není podpora fotbalového klubu, nýbrž identifikace se skupinou chuligánů. Fotbal zastává až druhé místo, kdy prvotní je fyzické vybití a agrese. U členů Hooligans není výjimkou trestní minulost.

Hooligans tvoří uzavřené hierarchické skupiny, gangy, s přísnými pravidly pro vstup a setrvání. Pravidly určující od formy oblečení až po počty navštívených utkání a stanoveném počtu účasti v domluvených bitkách. Skupiny nejsou vázány pouze s fotbalem, často jsou členy sportovních klubů věnující se bojovým uměním a dalším sportům, rozvíjejících jejich fyzickou připravenost pro střety. Ke střetům Hooligans nedochází jen v rámci konání fotbalových utkání a předem domluvených bitek, tito profesionálně vedení bojovníci se setkávají v rámci mezinárodního měření sil v Team Fighting Championship (TFC), kde byli v minulosti účastní, již rozpuštění, čeští spartánské chuligáni Prague Boys.

Společná uniformita nevyhází jen z oblečení a druhu provozovaných sportů a zálib skupiny. Společným jmenovatelem pro Hooligans je také sociální vnímání. Podstatnou roli v chování chuligánů hraje uniformita, která je dána stejnými postoji, v mnoha případech i předsudky (včetně rasistických), které jsou součástí percepce i prožitku těchto skupin.⁹ Není tak výjimkou idea rasizmu, idea antisemitismu a idea xenofobie souvisí s rozlišením „my“ a „oni“. „My“ jsme odlišní od „oni“, kteří k nám přicházejí, my jsme totiž ti „praví“. „Pravost“ se pozná podle původu a délky usazení.

⁸ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 10

⁹ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 27

„Oni“ jsou odlišní a „ne my“.¹⁰ Projevy spojené s nenávisí jsou směřovány proti ostatním klubům, ostatním hráčům jiné barvy pleti i vlastním hráčům jiné pleti.

Původní rváči se tak propracovali na organizovanou militantní skupinu, vyznačující se uniformitou oblečení, nikoli však klubových barev a dresů, skládající se z převážně černých prvků, stylem streetwear. Dříve tradiční značky jsou tak nahrazovány firmami Umbro, Stone Island a CP Company. Chuligáni dnes hojně využívají internet pro komunikaci a další aktivity, které dříve prezentovali v tištěných fanzinech a bulletiněch.

K dalším projevům chuligánství převzatých z diametrálně odlišné subkultury patří Graffiti. Tyto projevy vandalismu v podobě jednoduchých nápisů (tzv. Tegy) až po propracované obrazce, značící teritoriální nadvládu klubu na určitém území povýšili na undergroundové umění, *příloha II*. Graffiti se objevují převážně v blízkosti příslušných stadionů tvůrce, kdežto jednoduché Tegy jsou symbolem vniknutí, dobití cizího území, *příloha III*.

2.6 Divácké násilí

Pro pojem diváckého násilí není přesná definice. Diváckým násilím je označováno násilí, které je páčáno diváky sportovních utkání. Většinou je pod tímto pojmem rozuměno násilí fotbalových fanoušků, jež lze charakterizovat jako násilí, které je plánováno, má opakovaný či manifestační charakter a je realizováno relativně ohraničenou skupinou osob (nejčastěji členy fotbalových gangů). Jednotícím znakem je sounáležitost s určitým klubem nebo národním týmem.¹¹

Kromě vlastního násilí zahrnuje rovněž další formy rizikového chování, jako jsou rasistické urážky, používání extrémistické symboliky či chování ohrožující bezpečnost dalších diváků, hráčů a rozhodčích, např. házením předmětů na hrací plochu.¹² Toto násilí není striktně vázáno jen na sportoviště, ale i na bezprostřední okolí a rizikové lokality, jimiž jsou restaurace, bary, nádraží a zastávky MHD, kde dochází ke kontaktu mezi příznivci zúčastněných stran.

¹⁰ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. str. 79

¹¹ KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, str. 104

¹² ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013, str. 93

Hlavní formy diváckého násilí jsou zejména:

- Výtržnosti před, během a po fotbalovém utkání
- Násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci
- Násilí proti úřední osobě
- Vnikání na hrací plochu
- Házení předmětů po rozhodčích a hráčích
- Poškozování cizí věci, zejména vybavení stadionu
- Používání pyrotechniky
- Vandalismus

Zdroj: Vlastní

Dnes lze konstatovat, že neexistuje přímý vztah mezi fotbalovým chuligánstvím a sociálním prostředím, v němž se pohybují aktéři fotbalového chuligánství.¹³ Stále tak zůstává společným jmenovatelem jedinec páchající protiprávní jednání samostatně nebo skupinově, spoléhajíc se na anonymitu davu či skupiny.

¹³ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 21 - 22

3 Vznik fotbalu

Vznik fotbalu jako sportu není přesně datován. Podle některých zdrojů jsou prvopočátky fotbalu přisuzovány Aztékům do doby více jak 3000 let zpět. Aztékové hráli hru s míčem spojenou s náboženským a obětním rituálem, kde míč zvěstoval dráhu slunce. Hra končila obětováním poraženého teamu bohům.

Hra podobná fotbalu byla hrána také ve starověké Číně. Dle dochovaných písemných pramenů v době až 5000 před n.l. Tato hra zvaná Tsu Chu sloužila mimo jiné v mírové době jako součást vojenského výcviku.

S vojenským výcvikem je spojena historie fotbalu i v Evropě. Základem pro novodobý fotbal byl ve hře zvané Harpastum. Tato původní řecká a následně římská hra se více podobala dnešnímu rugby. Odnož této varianty je zachována v Itálii ve Florencii do dnes pod názvem Calcio.

O rozšíření prapůvodní verze fotbalu po Evropě a nejvíce po Britských ostrovech existuje také více hypotéz. Podle jedné přinesli do Anglie fotbal římské legie, podle druhé pak Dánové. K těmto dohadům patří i tvrzení, že Vikingové po vylodění na anglickém pobřeží vyplnili zemi, zabili mnoho jejích obyvatel, a při návratu ke svým lodím hráli s jejich uřezanými hlavami fotbal.¹⁴ Z těchto teorií se podobě dnešního fotbalu blíží teorie první.

Římské legie hráli mnoho her na utužení kondice, vycházejících z olympijských sportů. Mezi kolektivní hry patřil už výše jmenovaný Harpastum¹⁵, který se Britům zalíbil a přijali ho za vlastní. Této teorii o římských legiích také přidává, že Anglie a Skotsko jsou kolébkou tradičního ostrovanského sportu rugby, který svými pravidly více než jiný sport Harpastum připomíná.

¹⁴ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 24 - 25

¹⁵ *Trendsports* [online]. [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.topendsports.com/sport/extinct/harpastum.htm>.

3.1 Fotbal v Anglii

První známky výtržností ve fotbalovém utkání jsou mapovány od 13. Století, kdy byl fotbal hrán veřejně. Zpočátku to byla hra jednoduchá a bez pravidel, při které velmi často docházelo k pití alkoholu, ničení majetku a násilnostem. Původní lidová forma kopané zahrnovala pouze nevážné boje mezi mladými jedinci z přilehlých vesnic a měst, které byly polozákonnými příležitostmi k urovnání nevyřízených účtů o pozemky. Přítomnost balonu zde byla skoro vedlejší.¹⁶ To byl také hlavní důvod, proč byl fotbal považován za zábavu nižších vrstev. V průběhu dalších století byl fotbal stavěn mimo veškeré společenské normy, školy jako Oxford a Cambridge upřednostňovaly pro své žáky tvrdé, ale pravidly vázané rugby a fotbal zakazovaly hrát. Fotbal v podobě, ve které ho známe nyní, se zrodil podle nejstarších dochovaných pramenů v Anglii v šedesátých letech devatenáctého století.¹⁷

Zlomovým bodem byl rok 1863 a založení Association Football (Fotbalové asociace) a sepsáním základních pravidel a stanov hry. V roce 1888 byla na území Velké Británie založena první oficiální fotbalová liga. Vznik ligy provázely od počátků nepokoje a násilí skupin diváků, které tato nová hra lákala. Je „nesporné“, že na počátku 20. století se fotbal stal záležitostí dělnické třídy a většina nových hřišť se stavěla v blízkosti dělnických komunit“.¹⁸ Profilem tehdejšího nového fotbalového diváka byl nevzdělaný dělník, spodek společnosti s násilnickými sklony. V letech 1895-1897 musela Association Football pro vzrůstající nepokoje a nevhodné chování diváku napomenout 23 klubů a uzavřít 21 hřišť.

3.1.1 Teddy boys

Po klidném válečném období se v 50.tých letech začaly formovat nové skupiny východního a jižního Londýna. Tato dělnická mládež se vyznačovala Edwardovským stylem oblečení, zkráceně Teddyovským. Klasickými znaky módy Teddy byly úzké kalhoty a vázanky, košile jednoduchého vzoru, nízké boty společenského typu a vysoké,

¹⁶ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 25

¹⁷ KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, str. 23

¹⁸ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 29

načesané účesy. Novou vlnou inspirovanou Americkým Rock'n'rolem. Nová vlna veřejné odlišnosti nebyla spjata jen s chlapci, ale svojí roly zde hrály i dívky, oblečeny do stejných Edwardovských kalhot, sak a kabátů. Teddy boys byli první subkulturou, která se sama vytvářela a první pravou teenagerovskou skupinou rebelů využívajících vizáž a do jisté míry uniformitu svého stylu oblečení, jako projev a znak odlišnosti svého postoje ke společnosti.

I přes takřka aristokratickou vizáž inklinovali Teddy boys ke kriminalitě rasizmu a projevům násilí jakožto znaků mužnosti, v 60.tých letech hojně prezentovaných medií. V roce 1953 byli dokonce spojováni s vraždou anglického mladíka. Násilí a rasismus stal i za konce Teddy boys v roce 1958 při rasových nepokojích v Notting Hill Gate v západním Londýně. V 70.tých letech se tato móda objevila znovu, ne však s větším úspěchem.

3.1.2 Mods, Rockers

Po odsunu Teddy boy do ústraní, nahradili je Mods. Subkultura vzniklá koncem 50.tých let, která došla vrcholu koncem let 60.tých. Termín Mods označující modernismus nebo také modismus byl spjat s Londýnskou mládeží a narůstající oblibou jazzové muziky. Subkultura spjatá s módním oblečením, často šitým na míru a motocyklovým skútreem Vespa a Lambretta. Pro Mods byl zcela typický apatický postoj vůči společenským normám a oblibě v ženách, nákupu drahého oblečení, návštěvy barů a klubů, tanci a samozřejmě násilí.

Souběžně s Mods vznikala obdobná subkultura Rockers. Styl silně ovlivněný americkým Rock'n'rollem a filmy s Jamesem Deanem. Jako byla Vespa typická pro Mods, stal se pro Rockers znakem motocykl Triumph, Norton a samozřejmě legendární Harley-Davidson. A tak jako se změnil motocykl, změnil se i módní styl. Rockers věrni svému drsnému dělnickému původu z průmyslových částí Liverpoolu, menších měst a venkova, vyměnili uhlazený styl oblékání za kožené motorkářské bundy s cvoky a džíny. Navzdory tvrdému vzhledu neinklinovali Rockers ani ke konzumaci alkoholu a drog, ani k přemíře násilí. Ke vzájemným střetům těchto dvou odlišných skupin docházelo nezdědky kdy. Na jedné straně „zženštilí“ Mods a na druhé „burani“ Rockers.

3.1.3 Skinheads

Ústupem Mods a Rockers se koncem 60.tých let začala formovat nová skupina anglické mládeže Skinheads. Počátky Skinheads jsou spojovány s Jamajskými přistěhovalci takřka po celé Velké Británii. Hnutí skinheads vzniklo jako apolitický sociální protest dělnické mládeže, která hodlala svou módou, patriotismem, zápallem pro box a fotbal oživit tradiční anglickou dělnickou subkulturu.¹⁹ Typickým znakem příznivců Skinheads byla velmi na krátko zastřižená hlava, až holá. V Čechách se díky tomu hojně používá synonymum Holé hlavy nebo Holé lebky. Módním znakem jsou obepnuté džíny, šle, košile či polokošile, letecká bunda známá jako Bomber s typickou oranžovou podšívkou a okované boty Dr.Martens. Dalšími módními značkami spojovanými s hnutím Skinheads jsou Fred Perry, Ben Sherman, Everlast či Lonsdale.

Životním stylem Skinheads se stalo navštěvování koncertů, fotbalových utkání a holdování v násilí a alkoholu. Působišťem stadion a zábavou rvačky a stali se nedílnou součástí všech fotbalových klubů. I velké fotbalové kluby jako Manchester United měly skupiny Skinheads fans (v Manchesteru např. nazývané Red Army), jejichž počet dosahoval několika tisíc.²⁰

3.1.4 Hooligans

80.tá léta znamenala pro Skinheads úpadek a ve fotbalové subkultuře je nahradili Hooligans, kteří se tak ocitli na počátku svojí působnosti. Vlivem rozšíření evropské fotbalové soutěže UEFA a Poháru Vítězů Pohárů (PVP), se Angličtí chuligáni začali prezentovat i na mezinárodní scéně. Chuligánství se tak stalo problémem překračujícím hranice Velké Británie.

¹⁹ DANICS, Š., KAMÍN, T., *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008, str. 56

²⁰ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 48

V osmdesátých letech začal vzestup jedné z nejznámějších a nejnebezpečnějších (a to i z hlediska propojení s pravicovým extremismem) chuligánských skupin Chelsea Headhunters.²¹ Headhunters navázali na odkaz hnutí Skinheads a na provázanost s neonacistickými uskupeními Combat 18 a Blood & Honour Iana Stuarta Donaldsona. Svoji koherenci k neonacistickému přesvědčení Headhunters jasně promítli ve svojí symbolice, použitím znaku Waffen SS divize Totenkopf.

Náklonnost k pravicově extrémistickým hnutím a rasizmu distribuovali Angličtí chuligáni k dalším následníkům celé Evropy. Při některých východoněmeckých klubech existují dokonce chuligánské skupiny HOONARA, což je zkratka slov HOOligans NAzi RAst.²² K tomuto hnutí se hlásí také Spart'anští Ultras.

Fotbal se tak stává polem nejen sportovního prožitku, ale také místem pro politické, společenské a rasové vyznání. Ústředními motivy se stávají hodnotové tradice spjaté s minulostí, odkazy na národnostní a rasovou čistotu s nacionálně patriotickou ideou. Míra veřejné propagace pravicově extrémistických symbolů je v přímé úměře s legislativou dané země. Nejčastěji jsou použity pouze národní znaky, vlajky a symboly. Často jsou použity různé anagramy a zkratky odkazující na svastiku, například anagramy 18 a 88. S neskrývaným projevem fašismu se lze setkat minimálně. Výjimkou jsou extrémně pravicové ultras římského Lazia, kde působí především skupiny Viking a Veterani.²³

Zvyšujícím se počtům fotbalových chuligánů a jejich vlivu na Evropský fotbal, se zvětšovala míra a intenzita diváckého násilí. Největším impulzem pro zpřísnění právních norem korigujících toto násilí byl incident, kdy na Heyselově stadionu v Bruselu se dne 29. května 1985 konalo finále Poháru mistrů evropských zemí (PMEZ) mezi FC Liverpool a italským Juventusem Turín, před kterým došlo k tragédii, kterou lze zařadit do kategorie panických reakcí. Roznětkou byly skupiny podnapilých britských chuligánů, kteří před zápasem napadli italské fanoušky kameny. Následná panika v italském sektoru vyvrcholila prolomením ochranné zdi. V důsledku samotné bitky, zřícení zdi či ušlapání přišlo o život 39 lidí (3 další zemřeli po převozu do nemocnice) a dalších 250 lidí bylo zraněno.²⁴

²¹ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 54

²² MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 79

²³ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 119

²⁴ SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, str. 32

Následkem této události bylo vyloučení Anglických klubů z evropských soutěží na dobu pěti let. Současně byly přijaty nové zákony, snažící se regulovat nárůst chuligánů a násilí. Příkladem jsou:

- *The Football Spectators Act* z roku 1989 umožňuje soudu nařídít chuligánům zákaz vycestování ze země (Anglie nebo Walesu) na zápasy konané v zahraničí.²⁵

- *The Football Offences Act* z roku 1991 umožňuje postihovat tři nové přestupky v souvislosti s fotbalovým chuligánstvím. Těmi přestupky jsou:

- vrhání předmětů na hrací plochu,
- podílení se na rasových útocích či rasistických chorálech během fotbalových utkání,
- vniknutí na hrací plochu bez povolení.²⁶

Paradoxně nové zákony působily protikladně a mezi Hooligans došlo k většímu semknutí, militarizaci a ještě větším nenávistem a násilí mezi jednotlivými frakcemi. V případě Anglických klubů Millwall a West Ham United nebo Arsenal a Tottenham se jednalo přímo o otevřenou nenávist.

3.2 Evropští Hooligans

V novodobé historii se Anglie propadá na pomyslnou druhou kolej a do popředí se dostávají Hooligans a Ultras Řecka, Chorvatska, Turecka, Ruska a Polska, kde se fotbalové zápasy, vlivem nedostatečné zákonné korekce jednotlivých států, mění na otevřenou nenávist a válku proti soupeři. Motivem střetnutí není jen klubová rivalita, ale začleňují se prvky nenávisti rasové, národnostní a politické.

Případem, kdy fotbalová nenávist přešla ve válku, jsou chuligáni Chorvatského GNK Dinama Zagreb, Bad Blue Boys. V dobách, kdy Jugoslávie ještě byla jednou zemí, BBB – tak si obvykle říkají – s Dinamem Záhřeb cestovali do Sarajeva nebo Bělehradu, aby se poprali s Bosňany či Srby. Když začala válka, oblékli si uniformy a šli bojovat se srbskými fanoušky v uniformách.²⁷ Vzájemné duely klubů a reprezentací těchto zemí patří k nejrizikovějším na celé evropské scéně.

²⁵ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 63

²⁶ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 63

²⁷ KUPER, S., *Fotbal proti nepříteli*. Praha: Přeložil nakladatelství BB/art s.r.o., 2005, str. 287

4 Hooligans v Čechách

Vznikem evropských soutěží PVP a následně Liga Mistrů UEFA (Liga Mistrů nahradila PVP v roce 1992), exportovala nejen fotbal, ale i doprovodné výtržnosti do Evropských zemí. Fotbalové chuligánství se tak nevyhnulo ani České republice, potažmo Československé republice.

Vznik chuligánů na našem území lze rozdělit do dvou základních období.

- *Neorganizované fotbalové chuligánství*
- *Moderní fotbalové chuligánství*

4.1 Neorganizované fotbalové chuligánství

Fotbalové výtržnictví v této prvotní formě se zrodilo koncem 19. a začátkem 20. století. Jednalo se především o nahodilé incidenty jednotlivců, nikoli o organizovanou činnost v záštitě gangu. Tyto prvopočáteční násilnosti nebyly spojovány s fotbalem jako takovým, byly posuzovány pouze jako morální selhání jednotlivce.

Počátkem 60. let s posílením vlády komunistů docházelo k výtržnostem na stadionech spíše s politickým podtextem, jako forma vzdoru proti vládnoucímu aparátu ČSSR. Ztělesněním komunismu ve fotbalové subkultuře se stal klub Sparta Praha, který byl ostatními kluby a fanoušky považován za režimem protekční. K tomuto obrazu přispíval fakt, že stadion na Letné byl hojně využíván při oslavách komunistického režimu. Tato politická rozštěpenost, na které je založená nevraživost mezi kluby české fotbalové ligy se zachovala až do dnešní doby.

V celkovém obraze se však fotbalové chuligánství dostalo do pozadí za politické protesty spojené především s ledním hokejem a dění okolo něj, jakožto vzdoru proti Sovětskému svazu a okupaci sovětských vojsk na Československém území.

K vzestupu fotbalového chuligánství dochází v 80. letech 20. století, nárůstem agrese ze stran vlajkonošů fotbalových klubů. Jedná se o dobu, kdy se začala formovat fotbalová subkultura na našem území a objevil se nový fenomén Hooligans, jenž se začal vpisovat do podvědomí společnosti.

Druhá polovina 80. let a import hnutí Skinheads přinesl do fotbalových kotlů vlnu násilí a agrese spojované nejen s fotbalem, ale více s politickým a rasovým podtextem. K ústředním postavám českých Skinheads patří frontman zaniklé kapely Orlík Daniel Landa, který ve svých textech ztvárnil rasistické ideje a přímé spojení s fotbalovým klubem FC Viktoria Žižkov. Pozice zakladatele Skinheads a propagátora fotbalového chuligánství Landy byla utvrzena ústřední rolí ve filmovém ztvárnění nejzásadnějšího incidentu vlajkonošů Sparty Praha při cestě do Banské Bystrice s názvem *Proč?* Tento film medializoval a zpopularizoval divácké násilí pro následující české chuligány.

Tento incident nebyl ojedinělý, fotbalové výtržnosti se v druhé polovině 90. let začaly objevovat pravidelněji. Jednalo se převážně o potyčky a výtržnosti bez větších následků. Výjimkou se stal případ, kdy v říjnu 1994 se ze zápasu v Benešově vracela vlakem skupina militantních příznivců brněnského fotbalového klubu. Řada z nich byla silně opilá a chovala se nevhodně. Když je šedesátiletý muž upozornil na jejich chování, shodili jej ze sedadla a rozbili mu brýle. Napadeného se zastal čtyřřidvacetiletý voják Štefan Kúdela, který byl následně několika chuligány zbit a zkopán. Někdo z davu vykřikl „vyhodte ho ven“. Příznivec Brna Jenő Farkas otevřel dveře vagónu a další chuligán Marcel Sikora z nich Kúdelu vyhodil ven. Oběť žila ještě několik minut v kolejišti, než jej přejel rychlík.²⁸

4.2 Moderní fotbalové chuligánství

Druhá polovina 90. let přinesla novou etapu fotbalového chuligánství a nový pohled na tzv. „britskou nemoc“ („British Disease“). Britští rváči možná poškodili obraz své země v zahraničí, ale v každé společnosti je určitá vrstva, pro niž jsou hrdinové.²⁹ Po Anglickém vzoru začaly vznikat nové organizované skupiny a gangy, zaměřené na činnost spjatou s fotbalem.

Jednotlivé skupiny jako symbol svojí síly, soudržnosti a militantní personifikace použily ve svých názvech výrazy gang, klan, komando, divize a ultras. Průkopníky v tomto směru byli pražští Brigáda Drábek z Lasičky Ultras Sparty Praha.

²⁸ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Centrum strategických studií, 2004, str. 133

²⁹ KUPER, S., *Fotbal proti nepříteli*. Praha: Přeložil nakladatelství BB/art s.r.o., 2005, str. 95

Vyjma některých fotbalových klubů působí podobné skupiny i dnes. Vlivem křehkých vztahů fotbalových Hooligans a vlivem času vznikají a zanikají různé frakce a odnože. Liší se zejména početností příslušníků. Základní idea však zůstává u všech stejná. Vytrhnutí ze stereotypu výměnou za adrenalinový požitek a sociální příslušnost ke stejné skupině lidí se stejnými hodnotami. Chuligánství přestalo být doménou chudé pracující třídy, mezi dnešními Hooligans a Ultras je zařazena střední třída se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Členy gangů se stávají ekonomové, lékaři i právníci.

Tabulka č. 1: Gangy Hooligans v epojistění.cz lize (aktuální i zaniklé)

Název fotbalového klubu	Gangy
Bohemians Praha 1905	Sektor 1905, Berserk, Berserk Young
FC Slovan Liberec	Supras Unisono
FK Jablonec	Nordic Commando, Gablonz Juniors
FC Zbrojovka Brno	Johny Kentus Gang, Hooligans Brno
SK Slavia Praha	Tribuna sever, Slavia Ultras, West Boys
AC Sparta Praha	Rafani, Youth Firm, Prague Boys, Falanga, Divize Řepy, Homolka Boys, Ultras Sparta 1893
FC Viktoria Plzeň	Ultras Plzeň, Beer Boys Pilsen, Brigade ZVIL, Service Squad, Klatováci
FC Baník Ostrava	Apple Commando, Hranická Brigáda, Silesian Hunters, Schönberg Gruppe, Ultras Baník
Slezský FC Opava	Opaváci, Young Boys

Zdroj: Vlastní

Skupiny chuligánů, působících na Českém území, se velkou měrou inspirují skupinami Hooligans a Ultras působících v okolních zemích. Personifikace neprobíhá na základě dohod o „družbách“ nebo chuligánských smírů, jedná se o inspiraci a domnělé zosobnění s gangy Evropských velkoklubů. Na základě podobnosti klubových barev, podobnosti klubových dresů a dalších shod, přejímají České skupiny chorály, motivy transparentů, styly domluvených bitek a dalších, čímž se na chuligánské scéně snaží dosáhnout věhlasu. Červenobílí Ultras Slavie Praha použili pro svůj ústřední znak zlatý vavřínový věnec a chorál Tribuny Sever od Řeckých Olympiakos Pireus a jejich Ultras Gate 7. Zelenobílí Ultras Bohemians Praha Sektor 1905, na základě shodných barev použili styl fandění a hlavní chorál Horto magiko Ultras Gate 13 Řeckých FC Panathinaikos Athény.

Agrese není směřována jen proti konkurenčnímu klubu a není fixována jen na stadion. Převážná většina potyček se odehrává na předem smluvených místech v dohodnutých počtech účastníků, použitých rozlišovacích znaků a zbraní. Za použití mobilních telefonů, sociálních sítí a webových stránek si protivníci domluví pravidla a utkají se mimo dosah policie.

5 Místo a úloha fotbalových klubů

Od počátku samostatné fotbalové ligy v České republice panují neshody mezi českými fotbalovými orgány, kluby a Policií České republiky o odpovědnosti zajištění pořádku při konání fotbalových zápasů, jakožto veřejných sportovních akcí.

Spor byl veden spíše z ekonomických důvodů a zříkání se odpovědnosti v neprospěch Policie ČR. Fotbalové kluby mnoho let využívali Policii ČR jako beznákladovou bezpečnostní agenturu pro pořádání sportovních akcí v prostorech soukromých sportovních stadionů a bezostyšně tyto leckdy miliony vydělávající korporace ubírali z rozpočtového fondu provozu Policie ČR.

5.1 Fotbalová asociace České republiky

Do české země byl fotbal přivezen počátkem 19. století. Prvním historicky doloženým teamem je jedenáctka mužů prince Ericha Thurn-Taxisse ze zámku Loučeň. Prvním klubem v novodobém chápání byla SK Slavia Praha, založená roku 1892. 1893 byl založen odvěký rival AC Sparta Praha. Vznik prvních fotbalových klubů si žádal založení oficiální fotbalové soutěže. Roku 1896 se tak uskutečnil první fotbalový turnaj českých a moravských klubů AC Sparty, SK Slavie, AC Prahy a ČFK Kickers. Vznik fotbalové ligy následoval v roce 1901 vznik Českého svazu fotbalového.

Roku 1923 se přejmenovaný svaz na Československá asociace fotbalová stává členem FIFA (mezinárodní federace fotbalových asociací, z francouzštiny *Fédération Internationale de Football Association*³⁰). Činnost fotbalového svazu byla omezena druhou světovou válkou a následně i komunistickým režimem, kdy svaz patřil pod Československý svaz tělovýchovy a sportu. Obrození svazu nastalo rokem 1989. Po rozpadu Československa v roce 1993 byl svaz přejmenován na Českomoravský fotbalový svaz a od roku 2011 užívá název Fotbalová asociace České republiky (FAČR).

Fotbalová asociace České republiky (dále jen Asociace) je formována na základě stanov a má právní statut spolku. Mezi hlavní činnosti Asociace patří záštita všech

³⁰ FIFA. [online]. 10.1.2017 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/index.html>

fotbalových soutěží, hráčů a rozhodčích na území ČR a zabezpečuje mezinárodní utkání fotbalové reprezentace.

Orgán FAČR nijak neupravuje činnost jednotlivých klubů při pořádání české soutěže, ani při konání mezinárodních utkání. Takřka jedinou rezolucí v oblasti potírání fotbalového extremismu je Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, přijatá ČR v roce 1995. Ostatní opatření ponechává zcela v rukou fotbalových klubů a složek Policie ČR.

5.2 Česká nejvyšší fotbalová liga

V České republice se nejvyšší fotbalová liga jmenuje celým názvem, dle generálního sponzora 1. ePojištění.cz liga. V aktuální sezoně 2016/2017 hraje nejvyšší fotbalovou soutěž 16 klubů.

Tabulka č. 2: Kluby a stadiony

<i>Název klubu</i>	<i>Název stadionu</i>	<i>Město</i>
SK Slavia Praha	Eden Aréna	Praha
AC Sparta Praha	Generali Aréna	Praha
FK Teplice	Na stínadlech	Teplice
FC Viktoria Plzeň	Doosan Aréna	Plzeň
1. FK Příbram	Stadion na Litavce	Příbram
FC Slovan Liberec	Stadion u Nisy	Liberec
1. FC Slovácko	Stadion Miroslava Valenty	Uherské Hradiště
FC Zbrojovka Brno	Městský fotbalový stadion Srbská	Brno
FC Hradec Králové	Všesportovní stadion	Hradec Králové
FK Mladá Boleslav	Městský stadion	Mladá Boleslav
Bohemians Praha 1905	Ďolíček	Praha
FC Fastav Zlín	Stadion Letná	Zlín
MFK Karviná	Městský stadion Karviná	Karviná
FK Baumit Jablonec	Stadion Střelnice	Jablonec nad Nisou
FC Vysočina Jihlava	Stadion v Jiráskově ulici	Jihlava
FK Dukla Praha	Na Julisce	Praha

Zdroj: Vlastní

5.3 Odpovědnost fotbalových klubů

Fotbalové kluby první fotbalové ligy jsou vázány nejen stanovami FAČR, nejvyššími prameny českých zákonů, ale nejdůležitější právní normou je zákon č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu.

Tento zákon dle ustanovení § 7a, odst. 1 ukládá: Vlastník sportovního zařízení (dále jen „vlastník“) nebo osoba oprávněná vlastníkem využít sportovní zařízení k uspořádání sportovního podniku (dále jen „provozovatel“) jsou povinni, je-li to nezbytné pro bezpečnost osob a majetku ve sportovním zařízení, přijmout potřebná opatření k zajištění pořádku v průběhu sportovního podniku a vydat a zveřejnit návštěvní řád, ve kterém podle místních podmínek stanoví zejména pravidla pro vstup návštěvníků a osob bezprostředně vykonávajících pořadatelskou službu ve sportovním zařízení³¹.

Zákon tak ukládá povinnost klubům zajistit bezpečnost na stadionech a převzít část odpovědnosti za protiprávní jednání diváků. V případě odpovědnosti klubů, oddílů a družstev je kromě odpovědnostních vztahů propojených s institutem zavinění zakotvena i tzv. odpovědnost objektivní, tedy odpovědnost, kdy subjekt odpovědnostního vztahu nemůže vzniku skutečnosti zakládající odpovědnost zabránit, resp. nemůže jí zabránit bezvýhradně. Za výtržnosti mezi diváky, za vniknutí diváků na hrací plochu, za inzultaci rozhodčího divákem nese odpovědnost klub (oddíl), a to s hrozbou sankce až po uzavření hřiště, ačkoliv je přinejmenším sporné, zda sebepečlivější pořadatelská opatření a součinnost s policií mohou takovým výtržnostem zabránit absolutně³².

Povinnost zabezpečit pořádek na stadionech se setkala s velkou nelibostí takřka všech fotbalových klubů. Zajištění pořadatelských služeb a odpovědnost za jejich odbornost a proškolení přinesla klubům nemalé finanční náklady. Zvláště u klubů s nižšími rozpočty se vynaložené prostředky výrazně projeví na kvalitě pořadatelských služeb. Část činnosti spojených s pořádáním fotbalových utkání tak přešla do odpovědnosti klubů.

³¹ Zákon o podpoře sportu. *Msmť.cz* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.msmť.cz/file/38859/>

³² SÁDOVSKÝ, S., *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2010, str. 59-60

Dle článku čl. 5 dohody ČMFS a Policií ČR, patří mezi hlavní činnosti bezpečnostních agentur především tyto činnosti:

1. vpouštění diváků do prostor stadionu a způsob nepřetržitého dohledu nad nimi,
2. provádění bezpečnostních prohlídek stadionu před zápasem a po jeho ukončení či přerušení, neučiní-li tak v souvislosti s plněním svých úkolů policie,
3. poskytování všech informací divákům, které potřebují ohledně organizace, infrastruktury a integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“),
4. provádění kontrol dodržování zákazu vnášení nebezpečných předmětů nebo nebezpečných látek, zejména při vstupu na stadion,
5. kontrolu dodržování základních předpisů zamezování vstupu veřejnosti do zakázaných prostor,
6. pomoc divákům při hladkém, snadném a bezpečném vstupu na stadion a při odchodu z něj,
7. poskytování informací policii, které se týkají narušení veřejného pořádku diváky, či přípravy k tomuto narušení,
8. provádění všech nezbytných opatření v době před zásahem policie nebo dalších složek IZS,
9. účinné předcházení všem situacím, které by mohly ohrozit veřejný pořádek,
10. kontroly dodržování zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zejména pak ustanovení o zákazu prodávat nebo podávat alkoholické nápoje, anebo jinak umožňovat jejich podávání při sportovních podnicích,
11. kontrolu podávání nápojů v plastových nebo papírových obalech.³³

Členové bezpečnostních služeb jsou najímáni z řad běžných občanů, nepobírajících zvláštních práv a povinností vyplívajících např. ze zák. č. 273/2008 Sb. o PČR, nebo 553/1991 Sb. o obecní policii. Oprávněnost jejich zákroku proti výtržníkům se řídí převážně etickým kodexem a slušným chováním. Jedinou zákonnou normou zůstává výše uvedený §7a, odst.1) z. č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu.

³³ Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky. *Mvcr.cz* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/text-dohody-pdf.aspx

Tato norma ukládá klubům povinnost zajistit si pořadatelskou službu, ale neukládá povinnost klubům profesně připravovat a školit svůj personál. Pokud tak činí, tak pouze na úrovni návštěvního řádu stadionu. Návštěvní řády jasně jmenují okruhy škodlivého jednání:

Návštěvní řád při fotbalových utkání 1.FK PŘÍBRAM, a.s.

1. Vnášet na stadion jakékoliv předměty, jimiž lze ohrozit život, zdraví, majetek jiných osob. Jedná se zejména o jakékoliv zbraně, nože, dělobuchy, rakety, dýmovnice, lahve, plechovky, tyče apod.
2. Vnášet na stadion alkoholické nápoje a drogy jakéhokoli druhu. Návštěvníci, u kterých bude patrné, že jsou pod vlivem alkoholu nebo drog, nebudou na stadion vpuštěni.
3. Vhazovat jakékoliv předměty do hřiště, na hrací plochu či mezi diváky.
4. Vyvarovat se jakýchkoli výtržností nebo verbálních projevů hanobících příslušnost k rase, národu, etniku či jiných projevů porušování občanského soužití.
5. Neoprávněně vstupovat do hřiště, na hrací plochu a do dalších prostor stadionu, kde to není povoleno, zejména pak násilným překonáváním či odstraňováním plotů, bariér nebo jiným nedovoleným způsobem.
6. Vyvěšovat, nebo jiným obdobným způsobem veřejně užívat transparenty, nápisy a obdobné materiály, obsahující vulgární či rasistická hesla a zakázané symboly.
7. Znemožňovat nebo ztěžovat sledování utkání jiným divákům vyvěšováním transparentů, hesel, praporů a jiných obdobných předmětů.³⁴

³⁴ Návštěvní řád. *Fkpribram.cz* [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.fkpribram.cz/stadion/>

Vymahatelnost pravidel a zákazů v rámci návštěvního řádu jsou vymezena termíny „vyveden“ a „předán“. Při těchto úkonech ze strany pořadatelské služby versus výtržník dochází nejčastěji k fyzické konfrontaci. Zákonnost, přiměřenost a další aspekty použití násilí proti výtržníkovi nejsou nijak stanoveny a nastalý konflikt mnohdy není šetřen. Osoba je pořadatelskou službou vyvedena z prostor stadionu, tedy není nijak dál postižena, v některých případech je osobě zakázán další vstup na stadion. V druhém případě je osoba předána do rukou policie ČR nebo obecní policie k dalšímu řešení. Násilný střet mezi stranou bezpečnostní služby a stranou předávané osoby není jinak řešen. Lze tak říci, že na použité prostředky donucení ze strany provozovatele se hledí spíše jako na nutné zlo, tolerované pro vynucení si klidového stavu na stadionu. Reálně však vyvedení nebo předání násilné osoby odstartována další konflikty.

Vedle činností represivních, je ze strany pořadatelské služby nedostatečně dbáno na preventivní opatření. Dbát na zachování veřejného pořádku, rovněž tak patří mezi povinnosti neumožnit přístup do prostoru stadionu osobám podnapilým, ozbrojeným či osobám vnášejících předměty, kterými by mohl být ohrožen život nebo zdraví ostatních účastníků utkání, zabezpečit zákaz vstupu do ohraničeného prostoru hřiště, zákaz vstupu na hrací plochu³⁵.

5.4 Postoj fotbalových klubů k novele zákona č.115/2001 Sb.

Dnem 1. ledna 2009 vešel v účinnost novela zákona o Policii České republiky, zákon č. 273/2008 Sb., kterýmžto se orgány PČR vymezili proti přítomnosti na stadionech při konání fotbalových utkání a dohodami s fotbalovým svazem, tehdy ČMFS. V rámci této práce byl mezi kluby nejvyšší fotbalové ligy proveden průzkum, jak se tato změna dotkla bezpečnosti na stadionu. Formou šesti otevřených otázek, viz *příloha IV*, bylo osloveno všech šestnáct klubů české fotbalové ligy, kdy bohužel se nepodařilo získat odpovědi od všech klubů. Odpovědi poskytli pouze 1.FK Příbram, FC Slovan Liberec, FK Baumit Jablonec, FK Dukla Praha a SK Sigma Olomouc, který v loňském roce sestoupil do nižší ligy. Ostatní kluby se k dotazování postavily odmítavě. Dotazovaná skupina neodpovídá většinovému postoji k problematice, proto jsou výsledky nereprezentativní.

³⁵ SÁDOVSKÝ, S., *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2010, str. 89

Oslovené kluby se shodují, že od konce přítomnosti PČR na stadionech se míra narušování veřejného pořádku v menší až větší míře zvýšila. V této souvislosti se veškerá opatření doprovázející utkání stala náročnějšími a to jak na finanční úrovni, tak na úrovni sil bezpečnostních služeb. Všichni dotazovaní respondenti navýšili počty pracovníků. Kluby i nadále aktivně spolupracují s policií ČR v úrovni předávání delikventů a plánování bezpečnostních opatření. Na čem se dále shodují, je mezera v české legislativě a uvítaly by posílení pravomocí bezpečnostních agentur. Ovšem v přístupu k jednotlivým opatřením se kluby staví velmi odlišně. Polovina oslovených posílila rámec vnitřní bezpečnosti minimálně rozsáhlejším kamerovým systémem a aktivně reagují na vývoj problematiky v ČR i zahraničí. Druhá polovina považuje opatření za dostatečná a v budoucnu nepočítají s posílením technických prostředků nebo zavedením jiných opatření.

Zásadní rozdíly byly zaznamenány u poslední šesté otázky: „*Jste ochotni podílet se na boji proti tomuto druhu násilí a přistoupit na represivnější způsoby, jako například registrovaný prodej vstupenek, zavedení „sedačkových místenek“, zákaz vstupu nežádoucích osob ve spojení s fotbalovým násilím a spolupráce s registrem těchto osob, snížení spolupráce s fankluby Vašeho klubu, popřípadě dalších metod?*“ Zde dotazované kluby uváděli:

- **1.FK Příbram** - Náš klub se na tom již podílí v rizikových utkáních
- **SK Sigma Olomouc** - Ano, rozhodně jsme... některá represivní opatření jako například prodej vstupenek na jméno (na rizikové utkání s Baníkem Ostrava) jsme již několikrát zavedli. Zákaz vstupu udělujeme sami problémovým fanouškům Olomouce... vše bohužel začíná a končí u peněz...každé takové opatření znamená vyšší náklady na dané utkání...
- **FC Slovan Liberec** - Ano částečně ano, ale nepočítáme s registrovaným prodejem vstupenek
- **FK Baumit Jablonec** - Jsme ochotni pomoci všemu, co má hlavu a patu. Byli bychom rádi, kdyby se některé věci dokonce uzákonili.
- **FK Dukla Praha** - Registrovaný prodej vstupenek:
Zde se týká pouze o fotbal, jiné sporty či masové akce toto nemají – je věcí, jak na by na toto opatření byla navázána legislativa ČR, ale v zásadě nejsem proti.

Sedačkové místenky:

Na většině stadionů je to běžná praxe, na stadionu Juliska toto není uplatňováno (vyjma VIP sektorů) vzhledem k řešení stadionu a i z důvodu, že oddíl kopané si stadion „pronajímá“ pouze na mistrovská a pohárová utkání

Zákaz vstupu nežádoucích osob ve spojení s fotbalovým násilím a spolupráce s registrem těchto osob:

V tomto bodě je několik aspektů:

- Již nám dorazilo několik rozhodnutí od soudů, ale nemáme k dispozici fotografie osob, jak potom zajistit vymahatelnost rozhodnutí
- Chybí legislativa, kdo by byl držitelem databáze, kdo by do ní měl přístup, kdo by doplňoval databázi a podkladě čeho – i osoba která, nemá soudní zákaz, může být pro klub nepřijatelná pro své jednání
- Zde by bylo současně s tímto instalovat na všechny stadiony „face kamery“ což je nákladná věc. Toto by muselo být s online přístupem do databáze – laicky řečeno – osoba vstupující na stadion je kamerou označena jako nežádoucí – pořadatelská služba nebo bezpečnostní agentura zjistí pouze signálem (světlo, zvukový signál), následně se musí ale prověřit podle dokladu v databázi (může a je chybovost i u těchto systémů).
- Kdo by měl toto oprávnění
- Jak by byla či nebyla narušena ochrana osobních dat – zák. 101/2000 Sb.
- Jaký postih by byl pro osobu, která vědomě chce porušit rozhodnutí soudu či jiného subjektu
- Jak by byla vytvořena legislativa, aby nedocházelo k napadnutí rozhodnutí

Snížení spolupráce s fankluby Vašeho klubu:

myslím si, že v našem klubu funguje spolupráce s Fanklubem velmi dobře a mnoho věcí řešíme již v předstihu a mnoho věcí včetně chorea je konzultováno tak, aby nedocházelo k negativním jevům. Zde musím konstatovat, že v tomto aspektu nemáme problémy.

Z takto široké škály odpovědí lze usuzovat, že kluby přistupují k diváckému násilí a řešení problematiky odlišnými způsoby. Proaktivním řešením, zaváděním opatření aktivním způsobem, až po latentní přístup. Shodují se na jednom stejném jmenovateli neúspěšného boje proti fotbalovému násilí, kterým je nedostatečná opora v legislativě České republiky.

6 Místo a úloha Policie České republiky

Fenomén diváckého násilí přesáhl prostory stadionů a přenesl se na pole veřejného dění. Stal se tak problémem nejen fotbalovým, ale zasáhl i všední životy občanů české republiky a stal se problémem národním a nadnárodním. Boj proti tomuto druhu škodlivého jednání přešel ze strany Policie ČR na všechny organizační složky spojené s organizováním fotbalových utkání.

Jak už bylo řečeno, důležitým mezníkem v tomto aktivním přístupu byla novela zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, včetně dohod s ČMFS a převedení dílčích úkolů ochrany společnosti na kluby samotné. Před účinností novely, policie zastávala úkoly:

- kontrolu stadionu, takzvanou pyrotechnickou prohlídku před každým utkáním
- byla přítomna po celou dobu utkání na stadionu pro případ okamžitého zásahu
- zamezovala násilnostem na tribunách
- zamezovala vniknutí diváků na hrací plochu, atd.

Tyto činnosti prováděla PČR na stadionech soukromých subjektů nebo právnických osob bez nároku na finanční kompenzaci z prostředků státního rozpočtu. Bylo tak nevyhnutelným krokem tento stav změnit a vést k odpovědnosti fotbalové kluby.

6.1 Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem a PČR

Novela zákona č. 273/2008 Sb. o PČR a sjednanou dohodou ČMFS a Policií ČR ze dne 16. 2. 2009 signovanou za PČR policejním prezidentem brig. gen. Mgr. Oldřichem Martinů a předsedou fotbalového svazu Ing. Pavlem Mokřým vyžaduje po fotbalových klubech mimo jiné zajistit kamerový systém, oplocení stadionu a další provozně bezpečnostní opatření. Dále ukládá povinnost převzít činnost kontroly stadionu a prvotní řešení deliktů situace.

Důležitou částí, upravující povinnost zajištění pořadatelské služby je článek 5. Výcvik a činnost pořadatelské služby. Zatímco §7a, odst 1) z. č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu nespécifikuje rozsah, kvalitu a kvantitu členů pořadatelské služby, pouze ukládá povinnost, „je-li to nezbytné pro bezpečnost osob a majetku ve sportovním zařízení, přijmout potřebná opatření k zajištění pořádku v průběhu sportovního podniku a vydat a zveřejnit návštěvní řád, ve kterém podle místních podmínek stanoví zejména pravidla pro vstup návštěvníků a osob bezprostředně vykonávajících pořadatelskou službu ve sportovním zařízení.“³⁶ Článek 5 ukládá povinnost: „zajistit pořadatelskou službu v potřebném počtu a kvalitě podle kategorie zápasu či rozpisu příslušné soutěže, a to tak, aby byla funkční od doby soustředování diváků až do doby jejich odchodu ze stadionu; k tomu stanovit začátek a ukončení činnosti pořadatelské služby a osoby odpovědné za zajištění klidu a pořádku v jednotlivých sektorech stadionu“³⁷.

Zlomová část celé dohody je článek 6. Činnost policie ČR. Ten v prvním odstavci říká: „Policie nenahrazuje pořadatelskou službu.“³⁸ Ve čtvrtém odstavci téhož článku pak policie vymezuje i místo své působnosti: „Mimo stadiony policie zajišťuje ochranu veřejného pořádku a bezpečnost osob a majetku při příchodu a rozchodu diváků v souvislosti s konáním fotbalového utkání.“³⁹

³⁶ Zákon č. 115/2001 Sb., Zákon o podpoře sportu. www.zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx

³⁷ Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR. www.policie.cz [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx

³⁸ Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR. www.policie.cz [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx

³⁹ Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR. www.policie.cz [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx

Uvedením dohody v platnost začala velká obava klubů z vyplívajících povinností a souvisejících nákladů. Byly to náklady spojené s technickými prostředky bezpečnosti a náklady se zajištěním pořadatelské služby. Veliká obava plynula i z §7a, odst. 3) z. č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu, ukládající povinnost uhradit vynaložené náklady policii ČR v souvislosti s nezvládnutím zajištění bezpečnosti osob a majetku.

Dohoda přispěla i k efektu částečného zklidnění diváků, jež považovali přítomnost policie na stadionu za prezentaci síly a moci. Policisté, obzvláště pak členové speciálních a krajských pořádkových jednotek, svojí přítomností, nekompromisním přístupem a razantností zákroků vzbuzují v řadách radikálních fanoušků nenávist a často tak nepřímo podnítlí konflikt. Nepřítomností PČR ubyl jeden z potencionálních důvodů konfliktu.

6.2 Policie ČR a veřejný pořádek

K základním činnostem Policie ČR při bezpečnostních spojených s pořádáním sportovních opatření patří zajištění veřejného pořádku. Veřejného pořádku, stavu běžného provozu lidské společnosti. Nelze zcela přesně určit, jaký stav lze považovat za výchozí úroveň normálního běžného stavu provozu společnosti. Postavení a úlohu Policie ČR při zabezpečování ochrany VP v případech hromadného narušení nelze objektivně vymezit dříve, aniž bychom se zamysleli nad právním rámcem determinovaným ústavním pořádkem ČR. Ten zdůrazňuje úctu k lidským právům, nedotknutelnost hodnot lidské důstojnosti a svobody, závaznost principů právního státu. V tomto smyslu jsou, obrazně řečeno, základní kameny Ústava ČR a Listina ZPaS.⁴⁰

V obecné rovině tak hromadné narušení veřejného pořádku při sportovních a dalších kulturně společenských akcích, je narušení práv a svobod garantovaných Ústavou ČR, Listinou ZPaS, včetně hlavních zákonných norem trestního zákoníku č. 41/2009 Sb., trestního řádu č. 141/1969 Sb. a zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích. Činnost neslučující se těmito právními normami a činnosti narušující hodnoty garantované jimi, můžeme ve spojitosti s konáním sportovní a společenské kulturní akce specifikovat jako hromadné narušení veřejného pořádku.

⁴⁰ FIALÁK, A., *Právní základy postavení a úloha PČR při hromadných narušeních veřejného pořádku*. Praha, vydavatel: Policejní akademie ČR, 2000, str. 7

Hromadné narušení veřejného pořádku je narušení veřejného pořádku za účasti většího počtu osob, při kterém dochází k narušování právního řádu České republiky, zejména oprávněných zájmů fyzických a právnických osob a k poškozování majetku.⁴¹

Úkolem Policie ČR je ochránit zejména hodnoty a cíle vyplývající z plnění základních úkolů a povinností vyplývajících z §2 zák. č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, je tak jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.⁴²

6.3 Policie ČR při konání fotbalového utkání

Uzavřením dohody mezi ČMFS a PČR se neomezila role Policie ČR při plnění úkolů pořádkové a dopravní služby. Polici nadále zůstávají dílčí úkoly spojené s přesuny fanoušků, řízením dopravy, zajišťování veřejného pořádku v okolí stadionů a na příchodových a rozchodových trasách. K narušování veřejného pořádku dochází nejen na stadionech, ale převážně během přesunů fanoušků do místa konání zápasu.

Na všech dílčích úkonech se podílejí všechny útvary Policie ČR v místní příslušnosti a to vzhledem ke specifickým činnostem vyplývajících z jejich zařazení. Na některých úkonech se mohou podílet policisté s celorepublikovou působností v rámci jejich specializace. Nejširší rovina rozdělení je:

- neuniformované složky Policie ČR
- uniformované složky Policie ČR.

6.3.1 Neuniformované složky Policie ČR

Všechny složky Policie ČR, které ze svého funkčního zařazení nevyužívají pro svojí činnost služebních stejnokrojů. Především se jedná o policisty Služby kriminální policie a vyšetřování se specializací na boj proti extrémismu.

⁴¹ ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013, str. 14

⁴² Zákon o Policii ČR. <https://www.zakonyprolidi.cz> [online]. [cit. 2017-02-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Příslušníci Odboru vnitřní kontroly, specializují se na dohled nad zákonnými postupy a zákroky všech podílejících se policistů.

AKT, celým názvem Anti Konfliktní Team, složka Policie ČR specializující se na prevenci kriminality v rámci sportovní, společenské kulturní akce a dalších shromáždění. Hlavní činností AKT je komunikace a prevence. Předchází tak situacím, které by mohli vést k hromadnému narušení veřejného pořádku nebo střetu s policií. Tato složka nevyužívá služební stejnokroj, je však vždy označena reflexní vestou s nápisem ANTIKONFLIKTNÍ TEAM. AKT se stali nedílnou součástí všech bezpečnostních opatření a přispívají k zamezení eskalace rizikových situací.

Dojde-li k narušení veřejného pořádku a napadení neuniformovaných složek Policie ČR a AKT, je prioritním úkolem Speciálních a Krajských pořádkových jednotek zajistit ochranu členů těchto teamů.

6.3.2 Uniformované složky Policie ČR

Policisté používající pro výkon svého funkčního zařazení služební stejnokroj. V první řadě se jedná o Policisty místně a obvodně příslušných oddělení služby pořádkové policie. Jejich činnost vyplývá z funkčního zařazení a rámec jejich činnosti je nejširší. Všeobecně se jedná o zvýšený výkon v rámci služebních povinností. Podílejí se na bezpečnostních opatřeních, na zajištění BESIP v rámci BO, na preventivních činnostech a na administrativním zpracovávání zjištěného protiprávního jednání. Role a postavení místně a obvodně příslušných oddělení je nezastupitelná a nenahraditelná.

Další uniformovanou složkou Policie ČR jsou členové oddělení služební kynologie. Služeb psů je využíváno od konce 19. století. Z dlouhodobého hlediska se služební psy osvědčili jako plnohodnotní členové teamů ve výkonu během bezpečnostních opatření. V rámci plnění úkolů služební psy nevykonávají jen pátrací činnost, vyhledávání výbušnin, drog a zbraní, ale jsou pečlivě připravováni k zákrokům proti delikventům.

Krajská správa hlavního města Prahy a Krajské správy Brně a Zlíně disponují vedle oddělení služební kynologie i oddělením služební hipologie. Četnictvo sloužilo na koních od roku 1918. V poválečném období nebylo služeb koní využíváno, po dlouhé odmlce v roce 1991 přišel obrod a koně se opět stali součástí Policie ČR. Oddělení služební hipologie navázalo na svou tradici v oblasti výcviku a chovu českých teplokrevníků a dnes je jízdní policie taktéž nedílnou součástí bezpečnostních opatření.

Zajištění BESIP provádí jednotky odbor služby dopravní policie. Jejimi hlavními úkoly je zajistit plynulost provozu v rámci zák. č. 361/2000Sb. o provozu na pozemních komunikacích. Obzvláště při řízení dopravy v době hromadného příchodu a odchodu je činnost dopravní policie nepostradatelná. Zvláštní úlohu tvoří při zajišťování organizovaných pochodů a přesunů. Zajištěním plynulého přesunu od místa srazu až k branám stadionů po veřejných komunikacích, tak aby nedošlo k ohrožení účastníků průvodu prostředky osobní, nákladní a hromadné dopravy je plně v odpovědnosti dopravní policie.

Nemalou měrou se na bezpečném průběhu sportovních akcí podílejí další jednotky a útvary Police ČR. Za zmínku stojí Pohotovostní motorizovaná jednotka Praha, Oddělení cizinecké policie, Oddělení metro, Železniční policie, Letecká služba a útvary Krajských a Speciálních jednotek.

6.4 Speciální pořádková jednotka

Otevřením bran Československé republiky a dále České republiky zbytku Evropy s sebou přineslo i nové trendy v hromadném narušování veřejného pořádku. K rozrůstajícímu se fenoménu fotbalového násilí se přidal další druh násilí, páchaného větší skupinou lidí, deliktního jednání páchaného při shromážděních, demonstracích a průvodech.

Přijetím nové ústavy č.1/1993 Sb., včetně Listiny základních práv a svobod č.2/1993Sb., jako součásti ústavního pořádku české republiky se posílily práva občanů ČR. Článek 19 Listiny základních práv a svobod umožnil občanům pokojně se shromažďovat.⁴³ Toto právo přesněji upravil zák. č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím s poslední novelizace zák. č. 252/2016 Sb. změn v zákoně o právu shromažďovacím.

Tyto zákony nevzaly v ohled na shromáždění na sportovní shromáždění a pochody a nejsou nijak korigovány. Zákon o právu shromažďovacím upravuje jen shromáždění politického charakteru. Je postaven na principu oznamovacím a principu zakazovacím a jednoznačně stanoví, že k pořádání shromáždění na veřejném prostranství není třeba povolení státního orgánu, z čehož např. vyplývá, že shromáždění řídicí se zákonem o právu shromažďovacím (tj. akce politického charakteru) nemohou

⁴³ Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-02-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

podléhat povinnosti spojené s vydáváním povolení ke zvláštnímu užívání komunikace mající charakter veřejného prostranství podle zvláštního právního předpisu.⁴⁴

K četnosti shromáždění a vzrůstajícímu hromadnému narušování veřejného pořádku vzrostla potřeba vycvičeného oddílu policistů, připravených čelit velké skupině potencionálních narušitelů. V letech 1970 až do zrušení v roce 1990 působil na území hl. m. Prahy Pohotovostní pluk VB ČSR. Pluk spojený hlavně s děním okolo událostí 17. listopadu 1989, netěšíce se dobré pověsti. Byl proto jako jeden ze symbolů komunistického režimu zrušen a na jeho místě vznikl prázdný prostor.

1. červnem 1995, rozkazem policejního prezidenta č. 41 byla zřízena stálá pořádková jednotka hl. m. Prahy, čítající celkem 100 policistů. V počátečních letech od svého založení tato jednotka byla využívána nejen ve spojitosti s fotbalovými zápasy. Velkou prověrkou pro SPJ Praha a celou Policii ČR byly dvě zásadní události. První událostí byla první Global street party v Praze, konaná 16. 5. 1998, následované Zasedáním měnového fondu ve dnech 23. – 28. 9. 2000. Při těchto akcích se Policie ČR setkala s masivním narušováním veřejného pořádku a prošla prvními testy plánů a taktiky zákroků. Na základě zjištěných nedostatků se jednotka SPJ Praha rozrostla a přijaly se nové taktické plány bezpečnostních opatření, čerpajících znalosti ze zahraničí.

6.4.1 Struktura Speciální pořádkové jednotky

Současná jednotka SPJ Praha čítá necelých 400 příslušníků, patřících statutem do nové skupiny Speciální Pořádková jednotka s hierarchickým rozložením příslušníků:

- Vedoucí odboru SPJ
- Zástupce vedoucího odboru SPJ
- Velitel oddělení
- Zástupce velitele oddělení
- Velitel družstva
- Zástupce velitele družstva
- Bojovníci družstva
- Družstvo řidičů

⁴⁴ ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013, str. 63.

- Metodicko výcviková skupina
- Technicko dokumentační skupina⁴⁵

Speciální pořádková jednotka je složena ze čtyř oddělení po 100 členech. Za chod každého oddělení zodpovídá velitel příslušného oddělení a dva zástupci velitele oddělení v jeho nepřítomnosti. Zajišťují každodenní fungování oddělení a jsou odpovědní za bezpečnostní opatření menšího rozsahu.

Každé ze čtyř oddělení se dále skládá ze čtyř družstev bojovníků po dvaceti členech a jednoho velitele družstva, jednoho družstva metodiků o čtyřech členech, skupině řidičů a družstva technicko dokumentační skupiny o celkovém počtu dvanáct členů.

6.4.2 Technické vybavení Speciální pořádkové jednotky

Speciální pořádková jednotka disponuje širokým spektrem vozového parku. Převážnou většinu tvoří vozidla WV Crafter s 10 až 12 místy, sloužící k přesunu družstev. Dále osobní vozy Škoda Octavia a WV Transportér, sloužící také k přesunu menších skupin bojovníků. Do vozového parku patří také několik typů speciálních vozidel zn. Mercedes-Benz a Tatra se systémem vodního děla, sloužící jako podpůrný prostředek proti velkému davů narušitelů veřejného pořádku.

Do skupiny speciálních vozidel patří dva kusy vozidel Toyota Land Cruisers V8 v pancéřovém provedení pro účely a úkoly převozu cenin a nebezpečného materiálu.

V posledních letech byl vozový park rozšířen o jeden z hlavních pilířů úspěšného boje při hromadném narušování veřejného pořádku, tak zvané kamerové vozy. Jsou to dvě speciálně upravená vozidla WV a Mercedes-Benz. Nepostradatelnost kamerových vozů se projevuje hlavně při monitoringu davu při shromáždění nebo průvodu. Obě vozidla jsou vybavena kamerami s vysokým rozlišením, které pomáhají monitorovat dění a zaznamenávají případné porušení zákona a zákroky policistů pro následovné šetření jednotlivých incidentů. Jejich hlavním úkolem je narušit pocit anonymity, který dodává sílu a odvalu potencionálním narušitelům veřejného pořádku.

Každý bojovník družstva je vybaven prvky osobní ochrany a služební zbraní. Pro speciální úkoly jednotka disponuje dlouhými zbraněmi a H&K MP5 a G36C. Pro plnění úkolů spojených s bezpečnostními opatřeními disponuje každé družstvo specialisty vycvičenými na použití zbraní s nesmrtícími účinky. Mezi tyto zbraně patří

⁴⁵ Interní akty Policie české republiky, určené pro Speciální pořádkovou jednotku Praha.

elektrický nervově paralytický Taser X26, ochromující příčně pruhované svalstvo a vrhač nelétavých strel H&K vz. 69, označovaný též jako Krotitel demonstrací. Z široké škály možných střeliv se nejčastěji používají pryžové jednotné střely proti jednotlivcům a projektily s dráždivými látkami proti skupinám narušitelů veřejného pořádku.

V posledním roce byla jednotka SPJ vybavena další formou nesmrťící zbraně. Tippman Cronus je vzduchem hnaná vrhací zbraň na kulové projektily ráže 1,73mm. Obecně řečeno je to standardní zbraň používaná pro simulaci bojové hry paintball. Speciální pořádková jednotka využívá tuto zbraň s dvěma druhy munice. První, běžná munice jsou kapsle s barvou. Plní tak úlohu označovací, kdy je barevně označen konkrétní narušitel veřejného pořádku a při zákroku je zcela patrné, proti které osobě bude zákrok veden. Druhá používaná munice obsahuje dráždivé látky na bázi kapsicinu, které plní stejný účel jako projektily z vrhače H&K vz. 69.

6.4.3 Plnění úkolů SPJ při bezpečnostním opatření

Družstva SPJ se podílejí na bezpečnostních opatřeních všech kategorií, prioritně zajištění veřejného pořádku na preventivní úrovni i na úrovni represivní. Cvičební řady, taktická cvičení a nácviky situací jsou plně přizpůsobena reálným situacím, které mohou nastat při plnění úkolů a to jak pod jednotným velením, tak práce družstev, mikroteamů a jednotlivců. Zkušenosti nabitě výkonem služby jsou zdokonalovány i na mezinárodní úrovni, pořádanými celoevropskými cvičeními, kde se hodnotí efektivnost, rychlost a razance a předávány postřehy evropských speciálních policejních jednotek.

Nejdůležitější částí práce SPJ Praha je práce v přímém kontaktu s lidmi. Zde je kladen velký důraz na flexibilitu jednání a vycvičenost policistů. Tato práce lze rozdělit na tři základní pilíře práce s davem:

- **Informační činnost**
- **Preventivní činnost**
- **Represivní činnost**

Informační činnost – občané navštěvující fotbalová utkání a další sportovně kulturní akce jsou takřka vždy vystaveni jistému druhu policejní činnosti, obnášející krátkodobé omezení základních práv a svobod. Nejčastěji se jedná o krátkodobé omezení vstupu, dodržení trasy nebo setrvání na místě. Každý takový policejní úkon směřuje k nepokoji a podrážděnosti lidí takto omezených. V takových situacích je nejdůležitější přenos informací po trase Policie ČR – občan. Obecně informovat proč a na jak dlouho jsou taková omezení učiněna. Podáním takové informace a sdílností Policie lze předcházet drobným narušením veřejného pořádku a vzniklé situace udržet na úrovni klidu. Lze obecně říci, že občan, který má informaci, že musí z adekvátního důvodu strpět omezení, je méně náchylný k výbuchu emocí a podílet se na hromadném narušení veřejného pořádku.

Tento druh činnosti je velmi náročný na psychiku Policistů SPJ a je potřebné zvládnout takovou situaci s klidnou hlavou. Policisté jsou v těchto situacích vystavováni nadávkám a provokaci ze strany příležitostných výtržníků. Je pak na zvážení velitelů družstev a jednotlivých policistů, kdy je nutno provést zákrok dogmatickým plněním litery zákona, nebo v zájmu udržení kontroly snést vulgární výlevy.

Preventivní činnost – zvládnutí bezpečnostních opatření je nejdůležitějším faktorem práce s informacemi. Nezbytným faktorem je flexibilní plánování a monitoring. Tedy zajištění dostatečného počtu sil, rozmístění sil a práce s informacemi o přesunech a pohybu skupin fans. Všudypřítomností Policie, demonstrováním síly, pozitivně ovlivňuje nechtěnou aktivitu Hooligans a Ultras, ale také příležitostných narušitelů veřejného pořádku.

Důležitou roli zde hraje dokumentační činnost. Hooligans a Ultras spoléhají na anonymitu davu a utajení domluvených střetů. Dostatečným monitoringem skupin a dokumentací skupiny se pocit anonymity značně nabourá a pořízené záznamy odhalují nejen osobu pachatele narušení veřejného pořádku, ale hrají důležitou roli při následném dokazování.

Represivní činnost – speciální činnost zásahu proti davu, jednotlivci v davu nebo více agresivních skupin je nejrizikovější část činností SPJ Praha. Zde jsou kladeny i největší nároky na vycvičenost a fyzickou připravenost policistů, čelit přímému násilí ze strany agresorů. Tento druh činností klade také vysoký nárok na velitele družstev nebo oddělení policistů SPJ a klade důraz na organizovanou práci, spojenou s pečlivým plánováním.

Samotná příprava bojovníků družstev SPJ a modelování jednotlivých situací, spočívá v časté přípravě nejen fyzické, ale i taktické. Hlavní zásadou práce v davu a zákroků při hromadném narušení veřejného pořádku je ochrana zdraví policisty, bezpečí členů družstev a velitelů.

Velký důraz je při cvičení kladen i na znalosti právních norem, v hlavním zastoupení zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích a zákona č. 273/2008 Sb. o PČR. Provedený zákrok musí splňovat podmínky:

- **Rychlost**
- **Razantnost**
- **Efektivnost**
- **Bezpečnost**
- **Legitimnost**

Obzvláště legitimnost všech provedených úkonů, zákroků a dalších opatření ze strany Policie ČR, je klíčová pro úspěšný boj proti fotbalovému násilí.

7 Dotazníkové šetření

V praktické části bakalářské práce byl zjišťován pohled veřejnosti na fotbalové násilí a současnou bezpečnostní situaci na fotbalových stadionech. Dotazníkové zjišťování probíhalo stylem dotazníkového šetření v náhodně vybraném vzorku populace občanů České republiky. Dotazníky byly zcela anonymně předkládány v tištěné formě v různých příležitostech k dosažení širokého spektra dotazovaných. Celkem bylo takto dotázáno 100 respondentů, kteří odpovídali na 14 jednoduchých otázek zaměřených na tematiku fotbalového násilí. Forma otázek byla nastavena tak, aby nedošlo k zavádějícím nebo nejednoznačným odpovědím. Dotazník byl předkládán v období 1. 1. 2017 až 5. 2. 2017 osobní formou. Bylo tak dosaženo 100% návratnosti dotazníků a předešlo se tak případným nejasnostem. Dotazování proběhlo nejen ve spektru lidí pohybujících se v oblasti fotbalu, ale i širší veřejnosti s cílem zmapovat povědomí veřejnosti s problematikou fotbalového násilí.

V období sběru informací proběhl i pokus o dotazníkové šetření ve skupině slavistických Ultras, jehož výsledku nebylo dosaženo v očekávané míře vzhledem k uzavřené skupině chuligánů a tvrdé ochraně vlastní identity. I přesto se odpovědi těchto vzorků lidí promítly v dotazníkovém šetření.

7.1 Dotazník

Dotazník byl vytvořen pouze pro účely této bakalářské práce a byl pojmenován stroze Dotazník pro veřejnost k jasnému odlišení od Dotazníku pro fotbalové kluby. Dotazník pro veřejnost je uveden, jako *Příloha V*. Dotazníkem bylo přímou formou osloveno 100 respondentů. Ti odpovídali na jednoduchých 14 otázek dle vlastního uvážení. Osobní distribucí bylo dosaženo 100% návratnosti dotazníků.

Pro dotazníky bylo použito uzavřených otázek a to ve všech čtrnácti případech.

Výhody uzavřených otázek jsou:

- 1) jednoduché vyplnění dané otázky,
- 2) otázka směřující na respondenta pouze v takovém směru, na který je dotazník zaměřen,
- 3) rychlé a snadné zpracování odpovědí.

Naopak nevýhody uzavřených otázek jsou:

- 1) možnost překlepu v dané otázce,
- 2) nemusí konkrétně vystihnout názor respondenta⁴⁶

7.2 Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1 – Z výsledků součtu odpovědí vyplývá, kolik dotazovaných byly ženy a kolik muži. Na dotazník odpovídalo 35 žen a 65 mužů. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

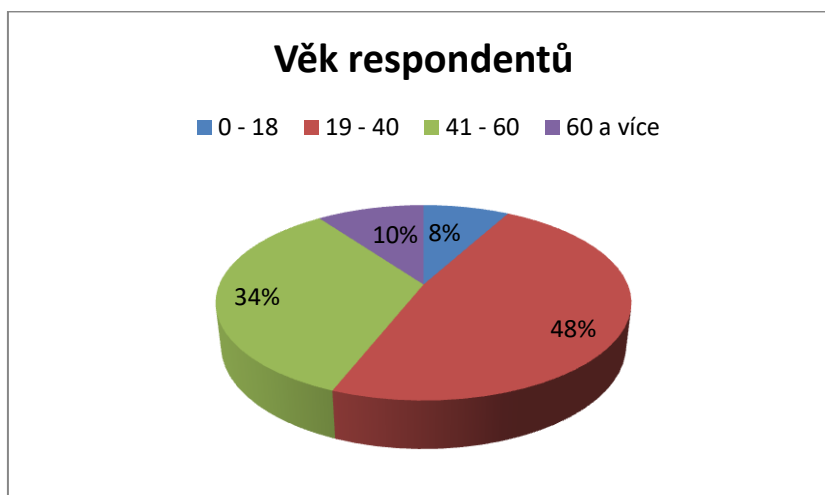
Graf č. 1: Pohlaví respondentů.

⁴⁶ *Dotazník-online.cz* [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/uzavrene-otazky.htm>

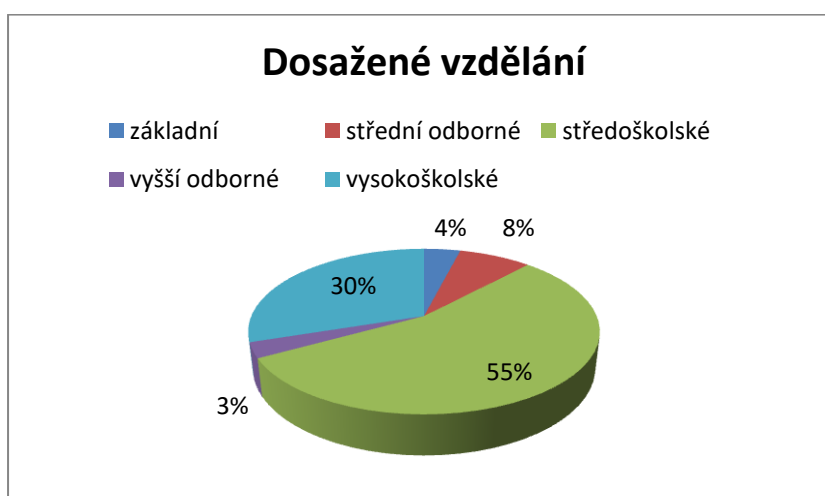
Otázka č. 2 – Z výsledků součtu odpovědí vyplývá, že nejpočetnější skupina respondentů byla ve věku 19 – 40 let, takřka polovina. Následuje jí věková skupina 41 – 60 s počtem 34 respondentů, třetí skupinou s počtem 10 respondentů je skupina 60 a více. Nejméně byla zastoupena nejnižší věková skupina 0 – 18, 8 respondenty. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 2: Jaké jste věkové skupiny?

Otázka č. 3 – Z výsledků odpovědí vyplývá, jak vysoce vzdělání lidé navštěvují fotbalová utkání. V nadpoloviční většině se jedná o středoškolsky vzdělané respondenty v počtu 55, následováni 30 vysokoškolsky vzdělanými. 8 respondentů se středním odborným vzděláním. 4 respondenti měli dokončené základní vzdělání a pouze 3 vyšší odborné. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 3: Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

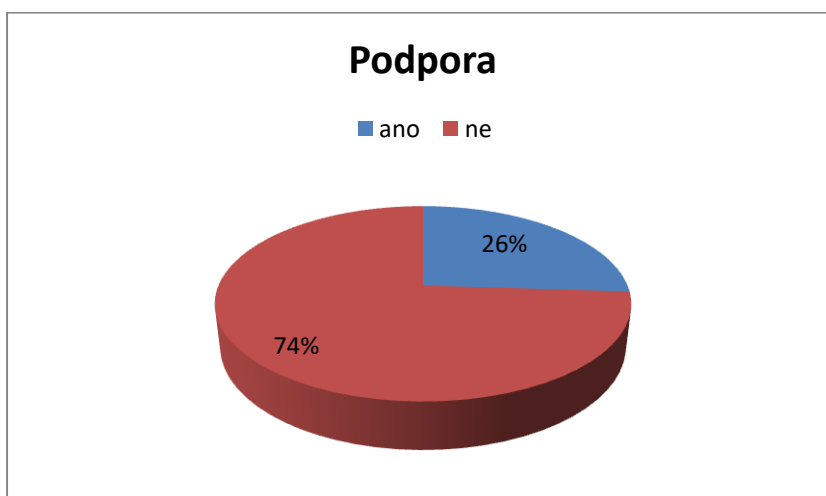
Otázka č. 4 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 53 respondentů nenavštěvuje žádné fotbalové utkání. 28 respondentů ano a 19 pouze příležitostně. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 4: Navštěvujete osobně fotbalová utkání ligová nebo reprezentační?

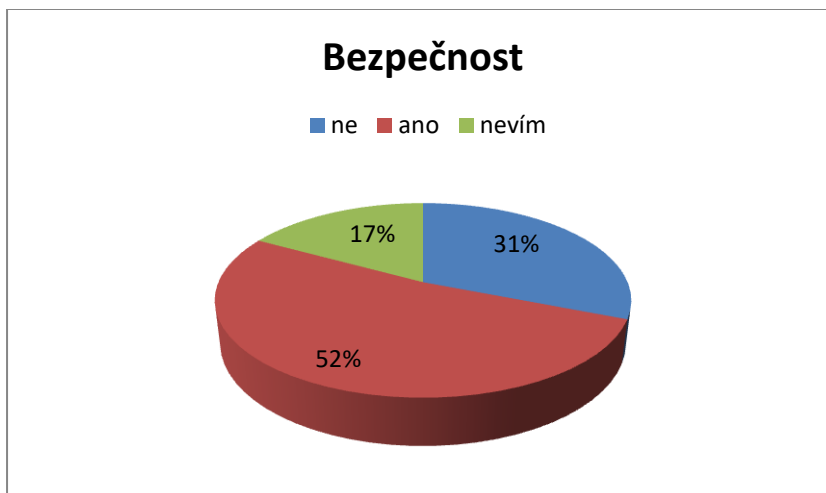
Otázka č. 5 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 74 respondentů nejsou příznivci žádného konkrétního českého ani zahraničního fotbalového klubu. V 26 případech dotazovaných lze mluvit jako o fanoušcích fotbalového klubu. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 5: Jste fanoušek některého fotbalového klubu?

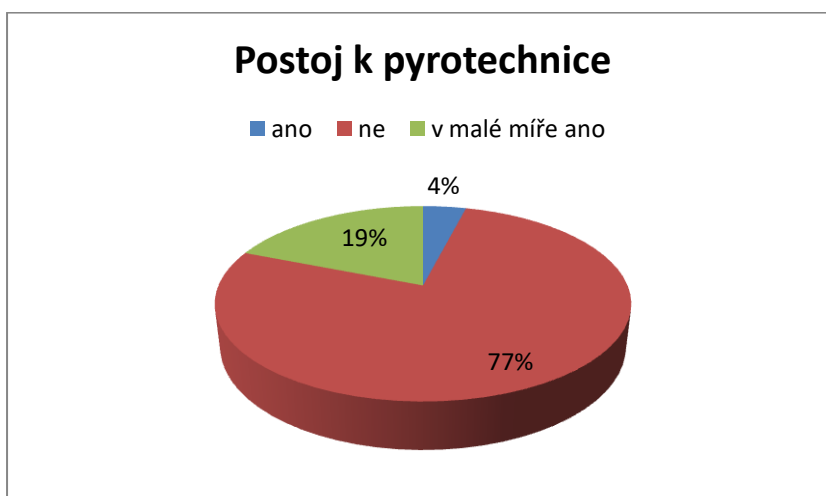
Otázka č. 6 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 52 respondentů vnímá fotbalová utkání v ČR za bezpečná. Tento pocit bezpečí nevnímá 31 respondentů a 17 není rozhodnuto. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 6: Považujete fotbalová utkání v ČR za bezpečná?

Otázka č. 7 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 77 respondentů se staví negativně k možnosti používat během zápasů zábavní pyrotechniku. 19 respondentů schvaluje používání pyrotechniky v malé míře a 4 souhlasí s používáním pyrotechniky. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 7: Schvalujete používání zábavní a světelné pyrotechniky při fotbalových utkáních?

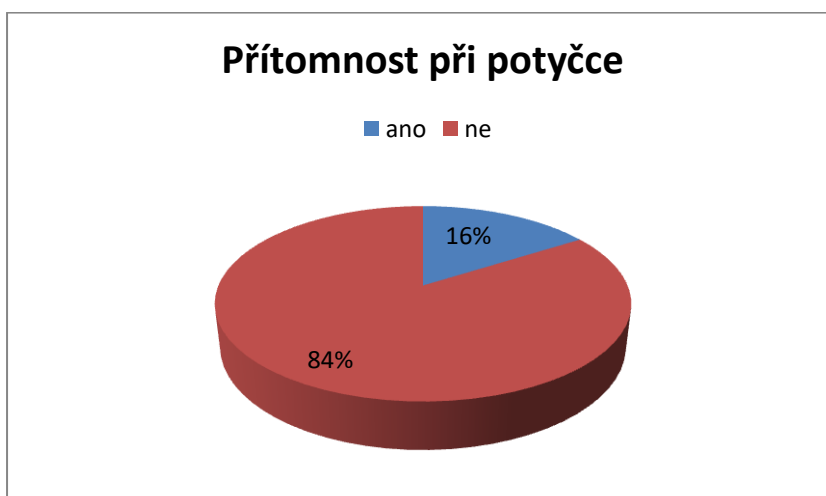
Otázka č. 8 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 41 dotazovaných považuje míru bezpečnostních opatření při fotbalových utkání v ČR za dostatečnou. 33 dotazovaných jsou přesvědčení, že míra zabezpečení není dostačující a 26 se nepřiklání k žádné odpovědi. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 8: Domníváte se, že je míra zabezpečení fotbalových utkání dostatečná?

Otázka č. 9 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že 16 respondentů bylo osobně přítomno na stadionu při konfliktu a to buď mezi příznivci hrajících klubů, nebo mezi příznivci a Policií ČR. Většina respondentů v počtu 84 se nikdy osobně s násilím na stadionu neseťkala. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 9: Byl/a jste někdy přítomen/přítomna na stadionu, během potyčky mezi fanoušky a Policií ČR?

Otázka č. 10 – Z výsledků odpovědí vyplívá, že mezi oslovenými respondenty byli pouze 2, kteří během fotbalového utkání na stadionu použili pyrotechniku. 98 nikdy pyrotechniku nepoužili. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 10: Použil/a jste někdy na stadionu pyrotechniku?

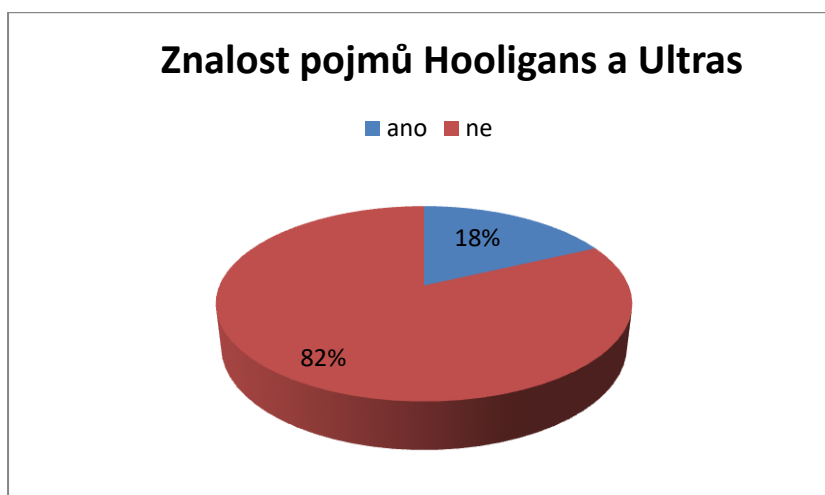
Otázka č. 11 – Z výsledků odpovědí vyplívá, že 17 respondentů na fotbalových utkáních konzumovalo nebo konzumují alkohol. 83 respondentů nikoli. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 11: Konzumujete na fotbalových utkáních alkohol?

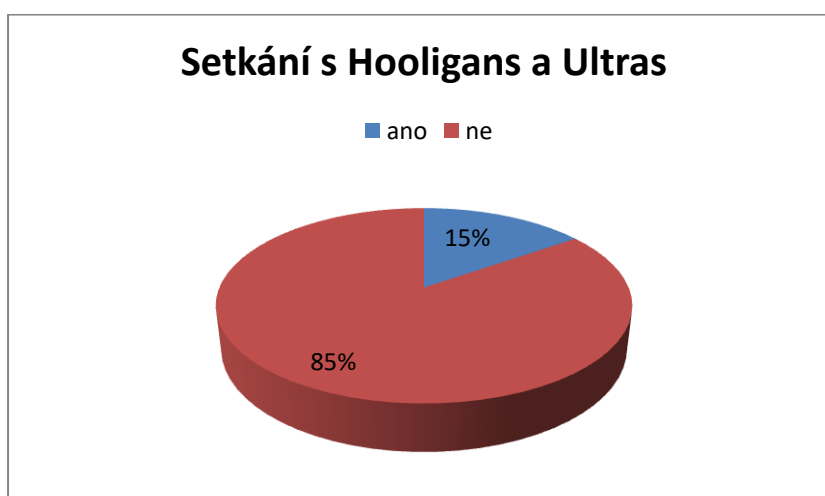
Otázka č. 12 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že pouze 18 dotazovaných je obeznámeno s fenoménem fotbalového násilí v širším okruhu a znají problematiku Hooligans a Ultras. 82 dotazovaných neví, kdo nebo co jsou skupiny Hooligans a Ultras. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 12: Víte kdo nebo co jsou Hooligans a Ultras?

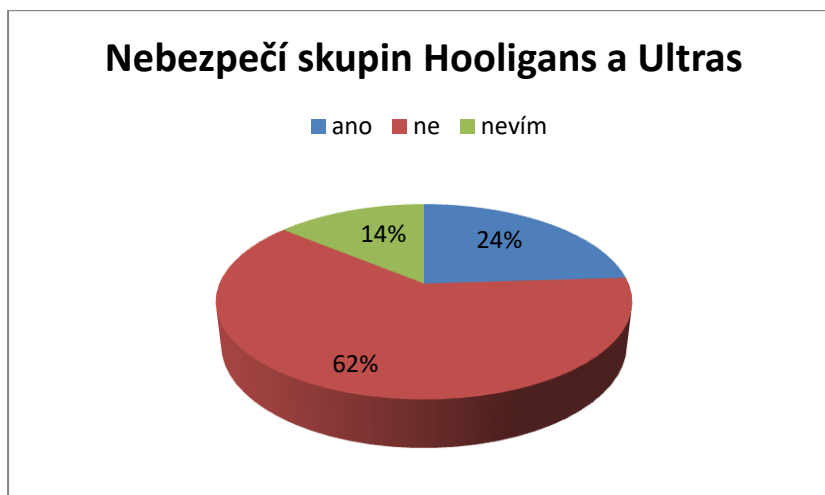
Otázka č. 13 – Z výsledků odpovědí vyplývá, že pouze 15 respondentů se setkalo osobně se skupinami Hooligans a Ultras. 85 respondentů se s těmito skupinami přímo nesetkalo. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 13: Setkal/a jste se osobně s Hooligans a Ultras?

Otázka č. 14 – Z výsledků odpovědí vyplívá, že 62 dotazovaných nevnímá Hooligans a Ultras jako nebezpečí pro společnost. 24 respondentů je vnímá jako nebezpečný faktor a 14 není přesvědčeno o nebezpečnosti či bezpečnosti těchto skupin. Procentuální vyjádření je uvedeno níže v grafu.

Graf č. 14: Považujete skupiny Hooligans a Ultras za nebezpečné?

8 Navrhovaná opatření

V boji proti fotbalovému násilí neexistuje univerzální nástroj, pouze dílčí prostředky, skládající řetěz opatření. Chybějícímu článku řetězu stále zůstávají legislativní mezery s příliš benevolentními mantinely pro trestání fotbalových násilníků a chybějící právní nástroj pro fotbalové kluby, přinášející nejen více odpovědnosti, ale i více možností přijímat represivní opatření a vymáhat vzniklé škody.

Z pohledu Policie ČR je největší mezera v práci s informacemi. Při násilnostech na stadionu, ale i mimo něj je důležitějším úkolem identifikace výtržníků, zdokumentování jejich jednání a následně jejich potrestání. Právě pocit anonymity davu a samotného fotbalového stadionu funguje jako velmi silný kriminogenní faktor. Výtržníci spoléhají na skutečnost, že se jejich jednání nepodaří prokázat, a nedostatkem důkazů také argumentují při své obhajobě.⁴⁷

Navrhovaným řešením je Centrální Evidence Fotbalových Fans (pro tuto práci nazvanou CEFF) v uzavřených systémech Policie ČR a spolupráce na evropské úrovni. Pro efektivnější práci je důležitá znalost rizikových skupin a jednotlivců, druhy používaného protiprávního jednání, projevy extrémistického chování a spojitost s dalšími fotbalovými kluby nebo extrémistickými skupinami.

Vybraní policisté z řad specialistů v boji proti extrémismu do sys CEFF vloží informace o příslušném prvoligovém, nebo druholigovém fotbalovém klubu, kdy informace budou založeny na hlavních markantech skupin Ultras a Hooligans, použitých barev, vlajek, znaků a symbolů. Dále informace o míře používání pyrotechniky a vztahu k násilnostem a výtržnostem. Tyto informace by měli obsahovat také druhy použitého chorea a sklon k rasistickým a antisemitským projevům. Systém by měl dále obsahovat fotku a základní informace o nejproblematictějších členech skupin Ultras a Hooligans v minulosti stíhaných v souvislosti s fotbalovým násilím. Tento systém by měl pracovat na národní a mezinárodní úrovni, kdy v případě konání vzájemného fotbalového střetnutí lze rychle získat potřebné informace o nebezpečích ze strany hostujících fans a rychle a efektivně plánovat bezpečnostní opatření a docílit minimalizaci následků hromadného narušení veřejného pořádku při fotbalovém utkání.

⁴⁷ ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013, str. 122-123

Závěr

Fenomén násilí a hromadného narušování veřejného pořádku spojeného s pořádáním fotbalových utkání je celosvětovým problémem. Týká se všech evropské států a všech velkých evropských měst. Poslední mistrovství Evropy ve fotbale konané v roce 2016 v pořadatelské Francii ukázalo, že fotbalové násilí není jen problematikou výhradně spojenou s Anglickou fotbalovou scénou, ale proniklo skrze všechny hranice a dotklo se všech zemí. Dnes již nelze mluvit o této problematice jako o lokálním problému, či excesu, ale je třeba pohlížet na tento problém jako na mezinárodní a musí být mezinárodně řešen.

Fotbalová subkultura od svého vzniku změnila pouze několik módních a hudebních směrů a z obyčejných hádek, strkanic a klubové rivality přerostla až na úroveň krvavého násilí a stala se životním mottem mnoha jedinců.

Na problematice okolo fotbalového násilí a hromadného narušování veřejného pořádku se musí podílet všechny části fotbalového prostředí i bezpečnostních složek. Je nežádoucím faktorem, aby se fotbalové kluby spoléhaly na práci FAČR a pořadatelské služby na práci Policie ČR a obecních strážníků a naopak. I přes legislativní mezery se fotbalové násilí musí brát jako jeden komplexní celek a veškerá možná bezpečnostní opatření a prostředky navrhovat a provádět jako celek. Fotbalové kluby nemohou spoléhat jen na práci svých pořadatelských služeb a vyvěšení návštěvních řádů, ale aktivně se podílet na spolupráci s Policií ČR a obecní policií a v prospěch své vlastní bezpečnosti zvyšovat úroveň technického zabezpečení a dalších represivně preventivních prostředků v boji proti násilí. FAČR musí zpřísnit přístup v dodržování stanov české fotbalové ligy, ale také vytvořit klubům větší podporu v následných soudních sporech s viníky násilí. Policie ČR zefektivnit svoji činnost při bezpečnostních opatřeních a více se zaměřit na dodržování veřejného pořádku, zdokonalit technické prostředky pro zdokumentování protiprávního jednání.

Dotazníkové šetření na úrovni českých fotbalových klubů ukázalo, že přístupy v účinném boji proti fotbalovému násilí jsou zcela odlišné a spektrum legislativních možností není nijak upraveno. Veškerá učiněná opatření jsou pojata zcela na vůli klubů a ne ve všech případech jsou efektivní nebo účinné. Kluby znají všechny technické možnosti aktivního boje proti fotbalovému násilí, ale ne vždy jsou svolní nějaké opatření přijmout.

Průzkum v lidské populaci České republiky ukázal, že povědomí o fotbalovém násilí a hromadném narušování veřejného pořádku existuje, ale není vnímáno jako ohrožení osobních a veřejných zájmů. Prototypem návštěvníka fotbalových utkání je středoškolsky vzdělaný muž, který na fotbalových utkáních nekonzumuje alkohol a nikdy nepoužil pyrotechniku. Nepříjemným zjištěním je fakt, že velká část dotazovaných neví, kdo nebo co jsou Hooligans a Ultras a nevnímá je jako problém. Pozitivní je pocit z bezpečí z úrovně bezpečnosti na fotbalových stadionech.

Lze tedy jen doufat, že tato bakalářské práce svým obsahem pomůže v orientaci ve světě fotbalového násilí pro ty, kteří se s touto tematikou nesetkali. A ti, kteří se na scéně této tematiky orientují, naleznou inspiraci k efektivnímu boji proti fotbalovým násilníkům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

1. DANICS, Š., KAMÍN, T., *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008, ISBN 978-80-7251-286-7.
2. FIALÁK, A., *Právní základy postavení a úloha PČR při hromadných narušeních veřejného pořádku*. Praha: Policejní akademie ČR (sborník ze semináře), 1. vyd., 2000.
3. CHARVÁT, M., *Hostilita ve sportovním prostředí*, Brno: BMS creative, 2008, ISBN: 978-80-254-3146-7.
4. KASAL, J., *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. Hradec Králové: GAUDEAMUS HK, 2013, ISBN 978-80-7435-362-8.
5. KUPER, S., *Fotbal proti nepříteli*. Praha: Přeložil nakladatelství BB/art s.r.o., 2005, ISBN 80-7341-600-X.
6. MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M., *Fotbaloví chuligáni*. Brno: Vydalo centrum strategických studií, Brno 2004, ISBN 80-903333-0-3.
7. NIKL, J., *Divácké násilí*, Praha, vydavatel: Policejní akademie ČR, 2007, ISBN 978-80-7251-249-2.
8. SÁDOVSKÝ, S., *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Vydala Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2010, ISBN 978-80-246-1836-4.
9. SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství*. 1. vyd. Karlovy Vary: Vydavatelství & Nakladatelství Zdeněk Plachý, 2008, ISBN 978-80-903556-3-7.
10. SMOLÍK, J., *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008, ISBN 978-80-903556-3-7.
11. SMOLÍK, J., *Subkultury mládeže, uvedení do problematiky*. České Budějovice: PROTISK, s.r.o., 2010, ISBN 978-80-247-2781-3.
12. ZÁMEK, D., *Hromadné narušení veřejného pořádku z pohledu Policie ČR*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2013, ISBN 978-80-7380-429-9.
13. *Speciální pořádková jednotka*, Praha: Krajské ředitelství policie hl. města Prahy.

Elektronické zdroje:

1. Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky. *Mvcr.cz* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/text-dohody-pdf.aspx
2. Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR. *www.policie.cz* [online], [cit. 2017-01-23] 2017, Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx,
3. Dotazník-online.cz, [online]. [cit. 2017-02-06]. Dostupné na www: <http://www.dotaznik-online.cz/uzavrene-otazky.html> FIFA.com [online]. [cit. 2017-01-10]. 2017, Dostupné z: <http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/index.html>
4. Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2017-02-03] 2013, Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.
5. Návštěvní řád. *Fkpribram.cz* [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.fkpribram.cz/stadion/>
6. Trendsports.com [online]. [cit. 2017-02-09]. 2014, Dostupné z: <http://www.topend-sports.com/sport/extinct/harpastum.html>
7. Zákon č. 115/2001 Sb., Zákon o podpoře sportu. *www.zakonyprolidi.cz* [online], [cit. 2017-01-23]. 2017. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/05-dohoda-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx,
8. Zákon o podpoře sportu. *Msmr.cz* [online]. [cit. 2017-01-17]. 2017, Dostupné z: <http://www.ms-mt.cz/file/38859/>,
9. Zákon o Policii ČR. *Https://www.zakonyprolidi.cz* [online]. [online]. [cit. 2017-02-01]. 2017, Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>,

Ostatní zdroje:

1. Interní akty Policie české republiky, určené pro Speciální pořádkovou jednotku Praha.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. Průvod fans SK Slavia Praha v pražském derby 25. 9. 2016.

Příloha II. Graffity vytvořené na zdech stadionu AC Sparta Praha.

Příloha III. Tegy v okolí stadionu SK Slavia Praha.

Příloha IV. Dotazník pro fotbalové kluby.

Příloha V. Dotazník pro veřejnost.

Příloha I

Průvod fans SK Slavia Praha v pražském derby 25. 9. 2016.

Foto – vlastní zdroj

Příloha II

Graffiti vytvořené na zdech stadionu AC Sparta Praha.

Foto – vlastní zdroj

Příloha III

Tegy v okolí stadionu SK Slavia Praha.

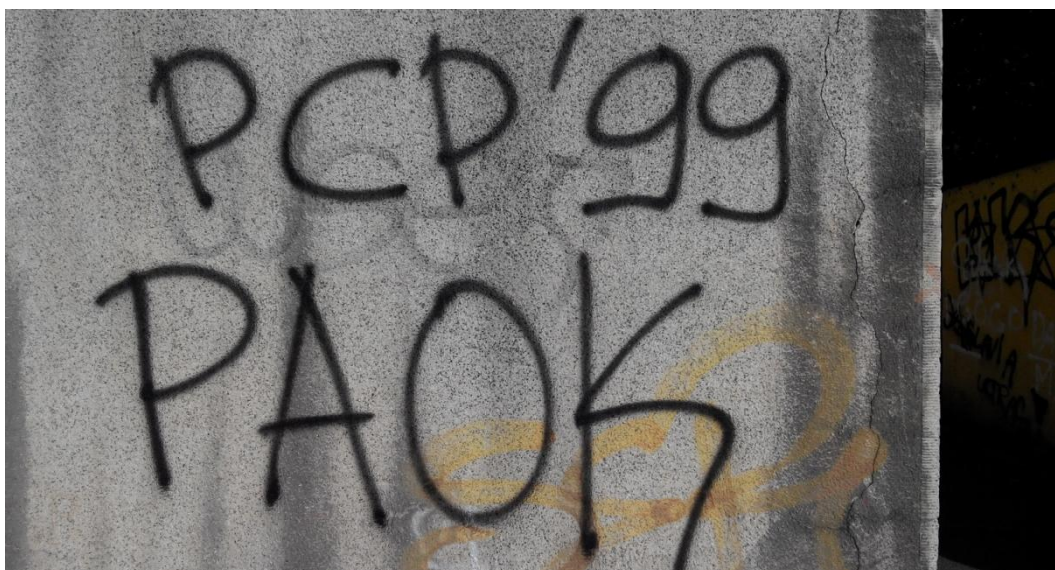
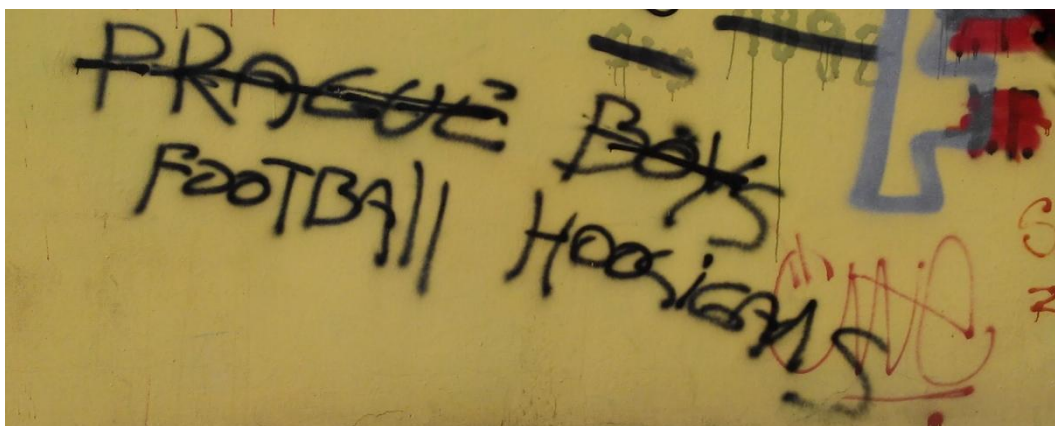

Foto – vlastní zdroj

Příloha IV - dotazník pro fotbalové kluby

Dobrý den,

V Březnici 7.7.2016

jsem studentem druhého ročníku Vysoké školy evropských regionálních studií v Příbrami a v současné době pracuji na bakalářské práci na téma fotbal a násilí. Mým cílem je srovnat bezpečnostní stav před a po účinnosti zákona č. 115/2008 Sb. o podpoře sportu a pokusit se zmapovat a navrhnout nástroje v boji proti tomuto protiprávnímu jednání.

Prosím Vás o zodpovězení šesti níže uvedených otázek. Odpovědi uvádějte v míře možnosti komunikace s veřejností s ohledem na zákonnou povinnost zveřejňování všech bakalářských prací. Děkuji.

- 1) Jaká byla bezpečnostní opatření proti narušení veřejného pořádku při fotbalových utkání před účinností zák.č. 115/2009Sb o podpoře sportu §7a odst.2), tedy v době, kdy Policie České republiky (PČR) byla přítomna na stadionech během utkání?
- 2) Jaká opatření jste přijali dnem účinnosti zák.č. 115/2009Sb o podpoře sportu, ode dne 1.1.2009?
- 3) Pocítili jste viditelným způsobem rozdíl před a po účinnosti zák.č. 115/2009Sb o podpoře sportu? Byla míra narušení veřejného pořádku na Vašem stadionu po odchodu PČR nižší, vyšší nebo stejná?
- 4) Jak často využíváte možnosti spolupráce s PČR při řešení protiprávního jednání během fotbalového utkání na stadionu?
- 5) Je míra a úroveň Vašich bezpečnostních opatření proti narušení veřejného pořádku dostatečná, nebo se zajímáte o vývoj a snažíte se reagovat na současné trendy v oblasti násilí na stadionech?
- 6) Jste ochotni podílet se na boji proti tomuto druhu násilí a přistoupit na represivnější způsoby, jako například registrovaný prodej vstupenek, zavedení „sedačkových místenek“, zákaz vstupu nežádoucích osob ve spojení s fotbalovým násilím a spolupráce s registrem těchto osob, snížení spolupráce s fankluby Vašeho klubu, popřípadě dalších metod?

Děkuji, že jste věnovali čas na zodpovězení mých otázek. Odpovědi prosím zašlete na e-mail: ondrej.duka@email.cz

S přáním krásného dne a mnoha úspěchů na sportovním poli

Ondřej Duka

PŘÍLOHA Č. V - DOTAZNÍK PRO VEŘEJNOST

Vážená paní, vážený pane,
dovoluji si Vás touto cestou požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro moji bakalářskou práci, zabývající se tématem fotbalového násilí a násilí na fotbalových stadionech.

Dovoluji si Vás rovněž požádat o co nejpřesnější a pravdivé odpovědi, dotazník je zcela anonymní a dobrovolný. Správné odpovědi kroužkujte.

1. Jakého jste pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2. Jaké jste věkové skupiny?

- a) 0 – 18
- b) 19 – 40
- c) 41 – 60
- d) 60 a více

3. Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Střední odborné učiliště
- c) Střední škola
- d) Vyšší škola
- e) Vysoká škola

4. Navštěvujete osobně fotbalová utkání ligové nebo reprezentační?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nepravidelně

5. Jste fanoušek některého fotbalového klubu?

- a) Ano
- b) Ne

6. Považujete fotbalová utkání v České republice za bezpečná?

- a) Ano

8. Domníváte se, že je míra zabezpečení fotbalových utkání dostatečná?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

9. Byl/a jste někdy přítomen/přítomna na stadionu během potyčky mezi fanoušky a Policií ČR?

- a) Ano
- b) Ne

10. Použil/a jste někdy na stadionu pyrotechniku?

- a) Ano
- b) Ne

11. Konzumujete na fotbalových utkáních alkohol?

- a) Ano
- b) Ne

12. Víte kdo nebo co jsou Hooligans a Ultras?

- a) Ano
- b) Ne

13. Setkali jste se osobně s Hooligans nebo Ultras?

- a) Ano
- b) Ne